

A large, light gray inverted triangle is centered on the page. At its top vertex, there is a smaller, solid magenta inverted triangle. The background of the page is a light gray gradient with rounded corners.

Trekanten är inte fyrkantig

- gestaltandet av en ny mötsplats på
parkeringsplatsen Trekanten i Luleå

Trekanten is not square
- shaping a new meeting site at
the parking lot Trekanten in Luleå

Sara Ellert Ezeldin

Trekanten är inte fyrkantig - gestaltandet av en mötesplats på parkeringsplatsen Trekanten

Trekanten is not square - shaping a new meeting site at the parking lot Trekanten

Sara Ellert Ezeldin

Handledare: Eva Kristensson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Peter Eklund, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Eva Gustavsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examinator: Karl Lövrje, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur / Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0734

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp maj 2013

Omslagsbild: Sara Ellert Ezeldin

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Mötesplatser, Möte, Stad, Luleå, Centrum, Gehl, Aktivitetspark, Torg, Park,

Förord

Jag vill tacka mina handledare Eva Kristensson och Peter Eklund för vägledning samt tålamod med mig och med handledning på distans. Jag vill även tacka mina kollegor som alltid har ställt upp när jag har behövt det. Sist men absolut inte minst vill jag tacka mina vänner och min familj för all deras hjälp, förståelse och tålamod.

Tack!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning

En stads centrum är dit du går för att möta andra människor, bli överraskad, få nya intryck, föreviga ögonblick och skapa nya ögonblick. Luleås centrum dör ut under kvällstid, delvis eftersom den största attraktionen är detaljhandeln. Denna uppsats ger förslag på hur Luleå kommun kan tillgodose sina invånares önskan att få en central mötesplats i staden. Förslaget är att ge parkeringsplatsen Trekanten i Luleå centrum en ny funktion som mötesplats.

Uppsatsen börjar med att ta undersöka vad en mötesplats är och vad som är de grundläggande förutsättningarna för att en mötesplats ska uppstå. Sedan redovisar den reultatet på en enkät ställd till Luleås invånare samt platsanalyser gjorda på Trekanten. Efter det presenteras själva förslaget som bygger på att *möta*, *koppla* och *aktivera*. Det föreslås att Trekanten ska bli en aktivitetspark som uppmuntrar till möten, ger det intilliggande Kulturens Hus plats på Trekanten samt förbinder stadens gågata med den populära Norra Hamn. En avslutande diskussion tar bland annat upp den egna processen, enkäten som arbetsverktyg, det externa köpcentrumet kontra stadskärnan, bilens nödvändighet, att gestalta efter klimatet samt förslag på forstatt arbete inom området.

Abstract

The city center is where you go to meet other people, to be surprised, get new impressions, eternalize moments and create new moments. Luleå city center is a center that fades out in the evenings partly because the main attraction is retail. This essay suggests how Luleå municipality can meet its residents desire to have a central meeting place in the city by giving the parking lot Trekanten in Luleå city center a new function as a meeting site.

The essay begins to examine what a meeting place is and what the fundamental conditions are for a meeting place to occur. Then the reultat on a questionnaire addressed to Luleå's residents is presented together with ite analyzes made on Trekanten. After that a proposal is shown which is based on Trekanten to be an activity park that gives the adjacent Kulturens Hus a better anchorage in the surrounding area and connects the city's pedestrian street with the popular North Harbour. A final discussion addresses the writers own process, the questionnaire as a research tool, the external shoppingcenter versus city center, car necessity, design in regard to climate and suggestions for further work in the field.

1. INLEDNING

Bakgrund	8
Syfte och mål	9
Frågeställning	9
Material och tillvägagångssätt	9
Läsanvisningar	9
Platsen	10

2. LITTERATURSTUDIE

Vad är en mötesplats?	14
Att planera för mötesplatser	14
Olika slags möten	15
Mötesplatsens förändrade roll	16
Den återvunna staden	18
Den goda mötesplatsen	19
Sammanfattning	21
Målpunkter	22

3. ANALYS

Trekantens historia	26
Trekanten i framtida planer	28
Enkät: frågor	30
Enkät och analys: Parker och torg	34
Kopplingar, målpunkter och flöden	36
Skala	37
Målpunkter	38

4. FÖRSLAG

Tre styrande riktningar	42
Process, alternativ och ställningstaganden	44
Förslaget: Plan	50
Förslaget: Materialpalett	52
Aktivera	54
Koppla	58
Möta	62

5. AVSLUTNING

Diskussion	68
Källor	74
Bilagor	76

1. INLEDNING

Här presenteras bakgrunden till detta examensarbete, vilka mål och frågeställningar det har, hur tillvägagångssättet har varit, samt hur själva arbetet är disponerat. Här presenteras även platsen som är arbetets utgångspunkt.

Bakgrund

Syfte och mål

Frågeställning

Material och tillvägagångssätt

Läsanvisningar

Platsen

Bakgrund

En god mötesplats kan vara ett sätt att göra staden eller kommunen mer attraktiv för de egna invånarna, eventuella inflyttare, besökare och för etablering av verksamheter. På 60- och 70-talet flyttade man dit jobben fanns (Cars, 2012), idag flyttar man dit livskvaliteten finns. De mjuka kvaliteterna spelar en stor roll och mötesplatsen är en viktig ingrediens i de mjuka kvaliteterna. Kommer människor så kommer företagen och de orter som förmår att attrahera människor som inflyttare förmår också att attrahera företag (Cars, 2012).

Luleå är en stad som i likhet med många andra städer vill öka antalet invånare, förtätas och växa (Luleå kommun, 2013). En av förutsättningarna för detta är att vara en attraktiv och självsäker stad som har mycket att erbjuda. Både undersökningar gjorda av kommunen (Luleå kommun, 2013) och mina egna analyser i detta arbete visar att invånarna i Luleå tycker att centrum dör då butikerna har stängt. Luleå centrum behöver stärka sin attraktivitet vid sidan av detaljhandeln.

Ett centrum ska vara stadens hjärta dit du går

med andra eller ensam och får se andra människor, äter spännande mat, går på teater, vilar på en bänk, möter bekanta, köper medicin, joggar bort aggressioner, lyssnar på gatumusikanter och förevisar ögonblick. Ett centrum är ofta en plats dit du åker för att göra ett ärende och får många av dina behov tillfredsställda på köpet. Att Luleå centrum upplevs som dött kvällstid beror delvis på att det i Luleå råder en viss obalans. Detaljhandeln har övertaget med ett stort utbud både i de centrala delarna och i det externa handelsområdet Storheden som nås övervägande med bil. Ett externt handelsområde och ett historiskt centrum har olika funktioner och skulle kunna fylla sina syften sida vid sida. I en stad som Luleå med tydliga årstidsväxlingar och temperaturskillnader kan de komplettera varandra inte bara funktionellt utan även klimatrelaterat under året. Men både Luleå centrum och Storhedens största attraktivitet och funktion är detaljhandeln och i konkurrens med varandra vinner det bilvänliga Storheden. Luleå centrum behöver därför stärka de kvaliteter som utmärker ett attraktivt centrum och även erbjuda fler aktiviteter över hela dygnet.

Luleåborna har även i handling visat att de gärna vill ha en mötesplats genom att högljutt protestera inför planerna att riva gamla hus i ett kvarter längs gågatan Storgatan som löper genom hela centrum. I stora Facebookgrupper och i debattartiklar framfördes önskemål om en park på platsen, en park som skulle öppna Storgatan mot älven och koppla ihop gågatan med den populära Norra hamnen. Detta istället för den nya byggnelse som var beslutad och nu färdigställs.

I det här examensarbetet på Landskapsarkitekturprogrammet ger jag ett förslag på en omgestaltning av parkeringsplatsen Trekanten i Luleå centrum som ett steg i att förstärka Luleå centrums attraktivitet vid sidan av detaljhandeln och tillgodose behovet av en central plats att se och synas på. På Trekanten finns det en möjlighet att skapa en mötesplats som kopplar ihop centrum med älven och havet som enligt många anses vara essensen av Luleå (Luleå kommun, 2013).

Syfte och mål

Syftet med detta arbete är att gestalta en ny mötesplats i Luleå.

Målet är att ta reda på grundläggande förutsättningar för en fungerande mötesplats, ta reda på vad för slags mötesplats invånarna vill ha och med utgångspunkt i befintlig situation föreslå en plats som kan fungera som en mötesplats integrerad i staden och som en länk mellan gågatan Storgatan och Norra hamn.

Frågeställning:

Hur kan en ny mötesplats på parkeringsplatsen Trekanten i Luleå utformas?

Material och tillvägagångssätt:

Utgångspunkten har varit parkeringsplatsen Trekanten och att den ska bli en ny mötesplats i Luleå centrum. Arbetsprocessen har varit ett sökande efter vad för slags mötesplats den ska

bli. Inledningsvis gjordes en litteraturstudie för att undersöka vilka grundläggande förutsättningar som behövs för att en fungerande mötesplats ska uppstå. De viktigaste källorna har varit olika böcker av Jan Gehl och en stor rapport om mötesplatser i Sverige gjord av Stockholms Läns Landsting. Dessa två källor valdes för att undersöka mötesplatsen i både planering och gestaltning. Ur litteraturstudien har sedan viktiga målpunkter för slutprodukten valts ut.

Parallellt med litteraturstudien gjordes en enkät som en del av analysarbetet. Denna gjordes för att få en bild av hur invånarna ser på sin stad, hur de använder de befintliga mötesplatserna och för att undersöka vilken slags mötesplats som behövs. Resultatet presenteras i analysdelen. Hela enkäten samt svaren redovisas i sin helhet i en avslutande bilaga till uppsatsen. Platsanalyser som har gjorts är studier av platsens historia, framtida planer för hela centrum, befintliga parker och torg i centrum, attraktionspunkter i staden, fotgängare, befintliga gång- och cykelstråk, barriärer, önskade kopplingar och platsens skala. Dessa har gjorts för att lära känna platsen och sätta in den i ett sammanhang. Även ur analysarbetet har viktiga målpunkter för slutprodukten vals ut.

Genom att kombinera målpunkterna från litteraturstudien och analysdelen med egna idéer som har processats fram under arbetets gång har ett gestaltungsförslag tagits fram som bygger på tre riktningar. Avslutningsvis har processen och

resultatet samt andra frågor som kommit upp under arbetets gång diskuterats.

Läsanvisningar

1.Inledning: I den här delen presenteras den utvalda platsen och bakgrunden till arbetet.

2. Litteraturstudie: Här presenteras litteraturstudien. I slutet sammanfattas viktiga målpunkter att ta med till förslaget.

3. Analys: Här redovisas resultatet av enkäten samt platsanalyserna. I slutet av kapitlet kompletteras utgångspunkterna med viktiga slutsatser från analysdelen.

4. Koncept och förslag: Här presenteras först de bärande riktningarna för förslaget. Sedan redovisas förslaget i text och bild i form av planer, axonometrier, bilder, perspektiv och sektioner.

5. Avslutning: I den avslutande diskussionen reflekteras det över den egna processen, enkäten som arbetsverktyg, det externa köpcentrumet kontra stadskärnan, bilens nödvändighet, att gestalta efter klimatet samt förslag på fortsatt arbete inom området.

Platsen

Vid kusten av den nordligaste delen av Östersjön ligger Luleå. Luleå kommun är stor till ytan och har ca 75 000 (SCB, 2013) invånare varav själva Luleå tätort har cirka 45 000 (Wikipedia, Luleå, 2013) invånare. Luleå centrum ligger på en halvö omgiven av vatten, här mynnar Lule älv ut i havet. Bebyggelsestrukturen i centrum är ordnad efter en rutnätsplan och bebyggelsen inom rutnätet har överlag fyra till fem våningar med en blandning av bostäder och verksamheter.

Trekanten är en parkeringsplats i Luleå som ligger i anslutning till den populära Norra hamn där solen skiner under de ljusa sommarnätterna. Kulturens Hus ligger alldeles intill och där finns bibliotek, utställningar, musik och andra kulturevenemang. Trekanten ligger även bara ett kvarter från Storgatan som är den stora gågatan genom Luleå centrum.

Luleå kommun

Luleå tätort

Luleå centrum med Trekanten markerad

Omgivande funktioner och gator

Panorama från korsningen Skeppsbrogatan/Namnlösa gatan mot Kulturens Hus.

Panorama från Bodengatan med Kulturens Hus till vänster och Norra Hamn till höger.

Panorama från Smedjegatan ner mot Norra Hamn med Kulturens Hus till höger. Bild från Google Maps.

2. LITTERATURSTUDIE

Ordet mötesplats är ett begrepp som är populärt att använda inom stadsplaneringen idag. Men vad är en mötesplats? Och hur skapas de bästa förutsättningarna för att möten och interaktion kan uppstå och därigenom bilda en plats som kan kallas för mötesplats? Det undersöks i litteraturen. I slutet av kapitlet sammanställs viktiga målpunkter att ta vidare i arbetet.

Vad är en mötesplats?

Att planera för mötesplatser

Olika slags möten

Mötesplatsens förändrade roll

Den återvunna staden

Den goda mötesplatsen

Sammanfattning

Målpunkter

VAD ÄR EN MÖTESPLATS?

Ordet mötesplats består av de båda orden *plats* och *möte*. Om en mötesplats är en plats där möten uppstår, betyder det då att perrongen på T-centralen klockan 7.30 en tisdagsmorgon är en mötesplats? Göran Cars är professor i samhällsplanering på KTH och han skulle inte klassificera det som en mötesplats. Han menar att för att en plats ska vara just en mötesplats måste den innehålla någon slags interaktion mellan människor. Det räcker inte med att deras vägar bara korsar varandra (Cars, 2012). Cars har även varit med och skrivit en omfattande rapport om mötesplatser på uppdrag av Regionplanekontoret i Stockholms läns landsting (SLL, 2010) som definierar en mötesplats enligt följande:

”En mötesplats är plats där människor möts och interagerar i någon form. Mötet och interaktionen med andra utgör för individen en dimension av livskvalitet och bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen och platsens identitet” (SLL, 2010, sid 12).

Citatet fungerar bra som introduktion till denna del av arbetet eftersom det innehåller mycket av det som kommer att behandlas på följande sidor.

Där kommer olika aspekter av mötesplatsen att undersökas; som vad en mötesplats är, hur man planerar för möten, vad det finns för olika slags möten, mötesplatsens förändrade roll genom tiderna och vad en god mötesplats är.

ATT PLANERA FÖR MÖTESPLATSER

SLL presenterar tre viktiga roller för samhällsplaneringen i utvecklingen av mötesplatser; att *skapa*, *möjliggöra* och *tillåta*. Att *skapa* kan handla om att lämna plats för t.ex. en lekplats, ett bibliotek eller stadspark. Att *möjliggöra* handlar om att ge möjlighet för privata aktörer att skapa mötesplatser som musikklubbar, caféer, gallerier eller restauranger som sällan är kommunala verksamheter. Slutligen skriver de att kommunen även kan ha en *tillåtande* roll och tillägger att det ibland kan handla om att inte göra någonting alls, utan att låta kreativa kryphål och mellanrum vara ifred. I andra fall kan det handla om att ge både administrativa och rumsliga förutsättningar för möten och mötesplatser att uppstå (2010, sid 120).

SLL framhåller att mötesplatser långt ifrån alltid uppstår som resultat av planering eller politiskt beslutsfattande (SLL, 2010, sid 8). Samtidigt

beskriver de att det behövs olika rumsliga analys-er för att säkerställa att planerade mötesplatser hamnar på rätt ställe, och även för att få fram vilka slags mötesplatser som behövs (SLL, 2010, sid 120). Det går alltså att dra slutsatsen att man kan planera och gestalta för mötesplatser men att det inte går att förutse om det blir en fungerande mötesplats eller ej.

OLIKA SLAGS MÖTEN

Människor möts på gator, torg, evenemang etc. och interagerar på olika vis vilket skapar och förstärker relationer. Relationerna till andra människor kan delas in i starka och svaga band vilket är en teori med Mark Granovetter som förgrundsfigur. Teorin tas upp av SLL (2010, sid 123) som beskriver att de ytliga mötena är ett resultat av svaga band och de djupa mötena är ett resultat av starka band. De förklarar att de djupa mötena bygger på umgänge som varar över en längre tid. Då hinner starka band och djupare relationer utvecklas. Vidare beskrivs att de ytliga mötena istället är ett resultat av svaga band och kan vara de tillfälliga möten som sker i parken eller på en hundrastplats. De svaga banden kan dock genom upprepade ytliga möten utvecklas och bli till starkare band. Ett

exempel kan vara en nickning i trappuppgången som leder till ett samtal på bostadsgården som blir till en gårdsfest osv. De svaga banden kan även fungera som en överbryggare och leda till en starkare känsla av gemenskap då människor samlas och delar en situation eller upplevelse som ett kulturframträdande, demonstration eller annat arrangemang. Vidare beskrivs att motsatt effekt kan uppnås om människor begränsar sitt umgänge till personer eller grupper de har djupa band till. Då kan de starka banden göra att individerna blir inåtriktade och inte ser andra grupper eller upplever dem som hotfulla. (SLL, 2010, sid 123).

SLL skriver även att det ur integrationssynpunkt är viktigt att kunna känna att man är anonym vilket då skapar en grund för möten. Känslan av anonymitet kan uppstå på en festival, i en park eller i biblioteket där man kan mötas oberoende av vad man har för inkomst, hur man bor eller vad man har för yrke (SLL, 2010, sid 123).

Ur en integrationssynpunkt är det alltså viktigt för en ny mötesplats på Trekanten att den uppmuntrar till ytliga möten på lika villkor genom att vara värd åt många olika slags aktiviteter och evenemang som lockar många olika personer. För

Utsikt från Norra Hamn en sommarkväll kl. 22.00

att umppmuntra till både djupa och ytliga möten krävs att Trekanten inte bara blir en passage utan även en plats att stanna till på så att dessa djupare möten kan uppstå.

MÖTESPLATSENS FÖRÄNDRADE ROLL

Mötesplatser har funnits genom alla tider och när människors levnadsvillkor förändras så förändras även de offentliga platsernas roll och hur mötesplatserna används.

SLL (2010, sid 31) beskriver det offentliga rummets förändrade roll under 1900-talet. De skriver att de aktiviteter som under 1900-talet befolkade det offentliga rummet, och var anledningen till dess betydelse, nu har flyttat in i våra hem och även på senare tid ut på internet. Den torgförsäljning som finns idag existerar inte i första hand på grund av nödvändigheter utan för att skapa upplevelser och mötesplatser. Eftersom vi kommunicerar med varandra via e-post, telefon och andra medel så minskar det chansen för slumpmässiga möten.

Vidare skriver SLL att man förut behövde lämna hemmet för att få utrymme, vilket inte behövs idag då vi har större hem. Alla dessa förändringar

innebär att torget inte har haft samma självklara funktion som mötesplats under det sena 1900-talet. Detta har inneburit att många tidigare torg istället har blivit en del av trafikapparaterna eller parkeringar (2010, sid 31).

Den typen av 1900-talsstad där torget var en självklar mötesplats, benämner Jan Gehl och Lars Gemzøe i sin bok *New city spaces* (2001, sid 14) som *den traditionella staden* och ser den som en av följande fyra stadstyper.

Den traditionella staden – där mötesplats, marknadsplats och trafik samexisterar mer eller mindre i balans.

Den invaderade staden – där bilen innehar stora territorier på bekostnad av de andra användningsområdena i staden.

Den övergivna staden – där det offentliga livet och den offentliga platsen har försvunnit.

Den återvunna staden – Där stora ansträngningar har gjorts för att hitta en ny, fungerande balans mellan de olika användningsområdena av staden som mötesplats, marknadsplats (handelsplats) och trafikplats.

Älven vid Norra Hamn en julikväll kl. 21.00

Författarna förklarar att man förenklat kan säga att *den traditionella staden* ofta har gått över till att bli *den invaderade staden*. När bilen och bilkulturen har haft mer tid att utvecklas utan större motstånd från stadsplaneringen har en ny slags stad utvecklats; *den övergivna staden*. *Den återvunna staden*, skriver de, är främst ett europeiskt fenomen där torgen idag återigen ses som viktiga sociala mötesplatser (Gehl, J., Gemzøe, L., 2001, sid 14).

I Luleå finns en del morgon- och eftermiddagsköer på Bodenvägen. En fundering som uppstår är om dessa kanske förvärras om bilarnas framkomlighet vid Trekanten begränsas. Gehl (2010, sid 19) menar dock att en stad får så mycket biltrafik som det finns plats för. Han skriver att försök att lätta på trafiktrycket genom att bygga fler vägar och parkeringsplatser bara har betytt att det tillkommit mer trafik och fler trafikhopningar. Han skriver även att omfattningen av biltrafiken nästan överallt är av en mer eller mindre tillfällig storlek, beroende på vad som erbjuds. Han tar upp ett exempel i San Francisco där den huvudsakliga bron till staden förstördes men bilförarna hittade andra vägar in till staden vilket fungerade alldeles utmärkt. Han nämner

också att om bilar får mindre utrymme så finns det även plats för att utveckla kollektiv- och cykeltrafiken (2010, sid 19). Alltså kan trafikhopningar längs Bodenvägen under ett fåtal tillfällen på dygnet inte tolkas som att vägarna är överbelastade och inte tål begränsande åtgärder vid Trekanten för att lösa upp den barriären.

Utvecklingen som Gehl och Gemzøe beskriver är en utverkling som de flesta städer går igenom i tur och ordning beroende på hur långt fram de kommit i industrialisering och modernisering. Det är dock inte så enkelt att definiera en stad som endast en av dessa stadstyper. En studie av Luleå centrum visar att Luleå är en medelstor stad där bilen innehar stora territorier som i *den invaderade staden* och har i många år haft en utveckling som pekar mot *den övergivna staden* med externa köpcentrum som blomstrar. Nya krafttag i staden med ett medvetet utvecklingsarbete förordar *den återvunna staden* och ansträngningar görs för att försöka komma dit. I en stad av Luleås storlek tror jag dock det är viktigt att inte bygga bort bilen alltför mycket då den kan vara en barriär men även en källa för liv och flöden. Men i fallet med Trekanten bör bilens dominans begränsas till förmån för bättre tillgänglighet för de långsammare färdmedlen.

DEN ÅTERVUNNA STADEN

Nu lämnar vi 1900-talet och tittar på nuet samtidigt som vi blickar framåt. Hur ser mötesplatsen ut i dag och i framtiden? Försvinner stadsrummets funktion som en social mötesplats i takt med att människan är mer och mer uppkopplad och digital?

Jan Gehl tycker inte att stadsrummet är hotat utan skriver i sin bok *Byer för människor* att de årtionden där utvecklingen av elektroniska möjligheter har tagit fart också har varit de årtionden när stadslivet har upplevt en märkbar renässans. Han förklarar att denna renässans till största delen har skett i den ekonomiskt utvecklade världen och förklarar den med att ökad livslängd, ökad fritid och bättre ekonomi har betytt att det finns mer tid och resurser för rekreation och nöje (2010, sid 37).

SLL är lite mer nyanserade i sitt svar. De skriver också att stadslivet har upplevt en renässans men beskriver det uppsvinget som en av två tydliga och motsägelsefulla trender. Den ena trenden är att våra vardagliga aktiviteter sker på en annan plats än i det offentliga rummet, vilket då kan up-

plevas som hotat eller under avveckling. De gör en liknelse där de beskriver hemmet och arbetet som individens båda vardagsrum med bilen som en sammanbindande länk. Den andra tydliga trenden är intresset för *stadsliv* som märks genom ett högt tryck på att bo i stadskärnor, en önskan om *stadsmässighet* i nybyggnationer samt genom intresset för att ordna festivaler och evenemang i städernas centrum (SLL, 2010, sid 11)

En trend inom stadsplanering har den senaste tiden varit att experimentera med tillfälliga lösningar och inbyggd föränderlighet. Detta är någonting som även Regionplanekontret föreslår som svar på de motsägelsefulla trender de beskriver samt nutidens snabba utveckling (2010, sid 127).

Intresset för stadslivet har alltså ökat. Men på vilket sätt använder vi det offentliga rummet idag? Nu när vi är uppkopplade och mobila kan man fråga sig vad vi ska använda den offentliga platsen till och hur man ska få människor att vilja spendera tid på en offentlig plats.

Författarna är eniga om att det är rekreation och nöje som har fått mer plats på den offentliga mötesplatsen. Även Sören Olsson påpekar i sin

Virvlande snö på Kulturs Hus tak

bok *Det offentliga stadslivets förändringar* att trots stadslivets renässans så ska inte ambitionen vara att återskapa torgen och dess ursprungliga funktioner på dagens mötesplatser. Han pekar på en trend som säger att bilarna ska bort och istället ska torget få ett socialt innehåll som mötesplats för olika grupper och aktiviteter. Istället för att de traditionella torgaktiviteterna skapar möten menar han att det idag är kollektiva upplevelser som marknader, konserter, kvällsöppna butiker eller stadsfester dit "alla" går som kan ge upphov till gemenskap och spontana möten. Stadslivet idag är i högre grad förknippat med upplevelser än med vardagliga rutiner, skriver han, och människor befolkar det offentliga rummet som ett nöje istället för en nödvändighet (S. Olsson, 1998, sid 74). Även Gehl (2010, sid 168) framhåller aktivitet, lek och motion som viktiga funktioner. Han påpekar att dessa funktioner är nya och har tillkommit till följd av de ändrade sociala förhållandena som tidigare nämnts.

Stadens offentliga rum och liv har alltså förändrats de senaste decennierna i takt med förändrade levnadsvillkor och vi kan förutsätta att de fortsätter förändras. Så som vi lever nu kommer vi inte leva ens om 10-15 år. Vi lever i en tid där all utveckling går väldigt snabbt och för att möta

denna snabba utveckling blir det viktigt att på Trekanten ha i åtanke hur människor lever sina liv och jobba med tillfälliga lösningar och inbyggd föränderlighet. Författarna är eniga om att de traditionella torgaktiviteterna har fått ge plats för upplevelser och aktiviteter med lek och motion som viktiga funktioner. Just lek är ett ord som ofta förknippas med barn men det är viktigt att tänka på att lek är viktigt för vuxna också och då innebär kreativitet. Trekanten bör därför vara en plats som bjuder in till lek, nöje, kreativitet och motion.

DEN GODA MÖTESPLATSEN

Det är inte helt lätt att veta vad som kännetecknar en god mötesplats och svaret skiljer sig från plats till plats och beroende på vem och när du frågar.

SLL skriver att en förutsättning för att skapa en god mötesplats är olika former av dialog och samverkan. De tycker att man ska ta reda på så mycket som möjligt om hur mötesplatser upplevs, vad som efterfrågas i mötesplatsväg och vilka platser som redan har funktionen som mötesplatser (SLL, 2010, sid 125). SLL skriver även att en mötesplats i sig varken är god eller ond, den

bara är. Den är en plats som i olika sammanhang definieras som bra eller dålig, god eller ond, och gränserna mellan bra och dåligt är i ständig rörelse (SLL, 2010, sid 22). Malmö Stad skriver i sitt PM *Möten i staden* att en god mötesplats bör vara utformad så att den ger förutsättningar för en positivt laddad offentlig miljö där besökarna vill spendera tid och kan känna trygghet, njuta av ett behagligt klimat och ha tillgång till sittmöjligheter eller andra sätt att stanna kvar på platsen. I avseendet att mötas anser de att utseendet av ett torg eller en bänk inte är lika viktig som hur mötesplatsen fungerar och vilken aktivitet den stödjer (Malmö stad, 2006, sid 30).

Att en bänks utseende är mindre viktigt än vilken aktivitet en plats stödjer som Malmö stad (2006, sid 30) skriver skulle nog inte Gehl (2010, sid 29) hålla med om. Han skriver att för att människor ska gå mer och bjudas in till att befolka städerna mer så behövs bra stadsrum, och att detta gäller såväl i ett stadsområde, stadsrum och ända ner till antal bänkar och stolar och deras kvalitet. Hans erfarenhet är även att detta verkar gälla generellt i olika kulturer och världsdelar, under olika klimatförhållanden, olika ekonomier och samhällen. Att man på alla nivåer genom fysisk planering kan påverka användarmönstren i den

enskilda regionen och stadsområdet i mycket hög grad. Hans svar på frågan om människor ska ha lust och möjlighet till att färdas och spendera tid i stadens rum är en fråga om att noggrant arbeta med den mänskliga dimensionen. Gehl menar att en förutsättning för människans stadsliv i den levande, trygga och hållbara staden har som förutsättning att städerna är bra att gå i (Gehl 2010, sid 29).

Jan Gehl har alltså ett mycket tydligt recept på hur man ska gå tillväga för att skapa en god mötesplats. Först och främst, säger han, är det väsentligt att säkerställa ett rimligt skydd mot risker, fysisk överbelastning, otrygghet och obehagliga sinnespåverknings. Om bara ett av dessa större problem är olösta, menar han att det kan visa sig vara meningslöst att säkra övriga kvaliteter (Gehl, 2010, sid 248).

Nästa steg, skriver han, är att säkerställa att rummet bjuder på god komfort och bjuder in till de väsentligaste aktiviteter som utgör grunden för människans användning av stadens rum: Gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig (Gehl, 2010, sid 248). Allt detta menar han även innebär ett parallellt arbete med arkitektur och design (Gehl, 2010, sid 248).

Luleå Midnight Swim i Norra Hamn Juli 2011

Det gäller även att bjuda in människor och få dem att stanna längre. Gehl beskriver att människor som tillbringar längre tid i stadens rum ger samma känsla av en livfull plats som om många människor tillbringar en kort tid där (Gehl, 2006, sid 121). Att bjuda in innebär att platsen ska vara enkel att ta sig in till och att det ska vara möjligt att se utifrån vad som händer på platsen. Det ökar möjligheten för att fler ska vilja delta. Gehl framhåller dock klimatet som en avgörande faktor för omfattning och karaktär på utomhusaktiviteterna. Är det för kallt, för varmt eller alltför vått reduceras eller omöjliggörs utomhusaktiviteterna (Gehl, 2010, sid 30).

Gehl understryker att funktionen och designen på byggnaderna som utgör gränserna till mötesplatsen har en stor betydelse för populariteten hos ett urbant torg. Välanvända eller symboliska publika byggnader tillsammans med mat- och drycketablissemang är ofta essentiella som ramverk kring ett välanvänt torg (Gehl, 2010, sid 242).

På Trekanten blir det viktigt att ta reda på vad som redan finns i mötesplatsväg och vad som efterfrågas för att fylla ett behov. Den arkitektoniskt mänskliga skalan blir viktig och att säkra en

god komfort och skydd mot risker. Det blir även viktigt att bjuda in människor till att använda platsen och att få dem att stanna kvar genom att aktivera platsen och göra den synlig utifrån. Det är även viktigt att hela tiden ha i åtanke vart och hur människorna kan utföra de aktiviteter som är grunden för människans användning av stadens rum: att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig. Trekanten har en bra förutsättning för att bli en mötesplats med Kulturens Hus som granne vilket är en välanvänd publik byggnad, vilket är något som Gehl nämner som en god förutsättning för ett populärt urbant torg

SAMMANFATTNING

Ett möte är när människor möts och interagerar i någon form och vi kan mötas i både djupa och ytliga möten. Det finns olika roller i planeringsprocessen, men egentligen kan vi inte planera mötesplatser utan bara ge förutsättningar för att de ska uppstå, och då ska utgångspunkten vara att involvera invånarna. En god mötesplats ska vara en mångfald av funktioner och olika saker att uppleva på samma plats vid olika tidpunkter. Där är det även viktigt att samla upp flöden så att både oplanerade och planerade möten kan ske. Bilens roll kan vara som både en barriär och en

källa för flöden. Mötesplatser upplevs även olika av olika personer under olika tider på dygnet och är i ständig förändring. Vi som jobbar med stadsbyggnad måste förstå denna flexibilitet och hur den kan förändras för att möta behov över tid, över dygn och för olika typer av människor. Litteraturstudien tyder på att det är en kompromiss mellan det vardagliga och det arkitektoniska samt en kontinuerlig medborgardialog som är de bästa ingredienserna för en god mötesplats.

MÅLPUNKTER

Efter denna litteratursudie har några utgångspunkter valts ut att ta med i det fortsatta arbetet med att föreslå Trekanten som en mötesplats. Att just dessa har valts ut är för att de tillsammans sammanfattar litteraturstudien och anses vara det viktigaste att föra med in i arbetsprocessen.

Under rubriken *litteratur* listas de målpunkter som tas vidare från litteraturanalysen. Under rubriken *analys* kommer viktiga målpunkter att fyllas på efter analyskapitlet. Under rubriken *förslag* kommer det efter förslagdelen redovisas hur utgångspunkterna har tagits hand om i förslaget.

LITTERATUR

För att minska buller och öka tillgängligheten för de långsammare färdmedlen bör bilens dominans kring Trekanten minskas.

Eftersom aktiviteterna på mötesplatsen har förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja aktiviteter som lek, kreativitet och motion.

Eftersom behovet på mötesplatsen förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja inbyggd föränderlighet och tillfälliga lösningar.

För att öka integrationen ska Trekanten vara en mötesplats som är tillgänglig och attraktiv för många olika grupper av människor under många av dygnets timmar.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten bjuda in och ha ett samspel med den omgivande miljön.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten minimisera risker, erbjuda en god mänsklig skala, god komfort, möjlighet att njuta av positiva aspekter av klimatet och goda sinnesintryck.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten erbjuda möjligheter för att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig.

ANALYS

FÖRSLAG

3. ANALYS

Detta kapitel vidarearbetar de målpunkter från litteraturdelen som behöver undersökas vidare och kompletterar med platsanalyser. Här redovisas även svaren på en enkät som har ställts till invånarna. I slutet av kapitlet kompletteras de befintliga målpunkterna med de målpunkter som har tagits fram under analysarbetet.

Det som har analyserats är Trekantens plats i historien och i framtida planer för att ta reda på om det finns någonting i historien som bör påverka framtiden. Rörelsemönster i Luleå centrum har studerats med hjälp av en Space Scape- analys gjord på Luleå tekniska universitet för att se vilka flöden som finns kring och på Trekanten och hur de kan utnyttjas. En analys av kopplingar och barriärer har visat vad som bör överbryggas och vad som bör förstärkas. Det har även undersökts vilka funktioner som finns i närheten då de kan påverka utformningen och programmeringen av platsen. Avslutningsvis har Trekantens skala jämförts med andra platser för att få grepp om platsens storlek och vad som kan rymmas.

Trekantens historia

Trekanten i framtida planer

Enkät: frågor

Enkät och analys: Parker och torg

Kopplingar, målpunkter och flöden

Skala

Målpunkter

TREKANTENS HISTORIA

Efter att Luleå stad hade flyttat från nuvarande Gammelstad under 1600-talet och fram till 1900-talets början gick båttrafiken till och från Norra hamn. Det var full aktivitet när varor förtullades, passagerarfartyg hämtade och lämnade resande, trävaror transporterades och det var en jämn ström av liv och rörelse under den isfria säsongen (Luleå Kommun. 2007).

Idag kallas hela området längs med kajen för Norra hamn, men när verksamheten var som livligast under 1900-talets början var den indelad i olika kajer namngivna efter den verksamhet som bedrevs (Luleå Kommun. 2007).

Området där nuvarande Trekanten ligger kallades tidigare Pråmkajen och Kålbolagets kaj. Under 1800-talet var denna kaj och området mot Pontuskajen lastområde för virke. Under det tidiga 1920-talet togs de första bilderna som visar att man anlagt en park med fina planteringar på platsen. Någonstans mellan åren 1952 och 1960 fick Trekanten sin nuvarande funktion som parkeringsplats (Öquist, K. 2013).

Trekanten har alltså ett förflutet som lastkaj och grönyta innan den blev en parkeringsplats. I historiska städer uppstod platser ofta naturligt där behov fanns och inte som en del av dagens mer trögstyrd stadsplaneringsapparat. Att Trekanten tidigare har varit en grönyta med trädrader tyder på att det var en naturligt bra plats för park. Detta stämmer än i dag och därför är det dags att ta tillbaka Trekantens forna funktion som en öppen gemensamhetsyta. Även trekantens formen kan vara viktigt att ta med sig i platsens nya utformning.

Flygfoto 1928. Trekanten är en gräsmatta med en planterad trädrad.
Foto: Aero Materiel AB

Stadskarta över området 1949.
Karta:Luleå kommun

Stadskarta över området 1896 då Trekanten var Pråmkajen och Kålbolagets kaj.

Norra Hamnen som lastkaj på 1800-talet med ett kallbadhus på bryggan.
Bild: Luleå kommun

Trekanten som park. Okänt årtal.
Bild: Luleå Kommun

Vy 1976, ca. 20 år efter parkeringsplatsen tog form.
Foto: Fotograf Eivon Carlson, Luleå

TREKANTEN I FRAMTIDA PLANER

För att förankra beslut och även för att veta vilka beslut och åtgärder som ska göras är det viktigt att alla i en kommun, både beslutsfattare och invånare, känner till målen och vet vad planerna strävar mot. Det är viktigt även för detta projekt att den först är förankrad i de gemensamma planer som finns för stadens framtid för möjligheten att förankra den nya Trekanten hos invånare och beslutsfattare,

Gemensamma planer har dock inte alltid varit självklart för Luleå Kommun. Den som googlar "översiktsplan" får läsa på Wikipedia (Luleå, 2013) att Luleå kommun figurerar som exempel på kommuner med utdaterade översiktsplaner. Den nuvarande översiktsplanen är från 1990. Luleå kommun har dock nyligen arbetat fram en ny översiktsplan som var på utställning januari-mars 2013 och som enligt plan kommer att ersätta den gamla i maj 2013 (Luleå kommun, 2013).

Den nya översiktsplanen är uppdelad i sex program. Program C "Kuststaden Luleå" och program B "Rum för möten" är mest intressanta för att ta

reda på vad Trekanten kan få för roll i framtiden. Program C tar upp övergripande mål för staden och program B är mer specifik gällande mötesplatser.

Program C "Kuststaden Luleå"

De fyra övergripande målen i Program C är *livet vid vattnet, mer stad på samma yta och levande stadsliv*. Med det menas att förstärka Luleås kvaliteter som kuststad, att förtäta och skapa mer liv i stadskärnan. Mest noterbart är att i programmets framtidsplaner finns Trekanten/Norra hamn-området med som en kombination av park och torg kopplad till ett planerat evenemangs- och upplevelsestråk (se bild 1). Stråket förklaras inte mer i planerna än att det ska binda ihop evenemangsplatser. Alltså kan man tolka det som att kommunen ser Trekanten som en möjlig aktivitetsplats. Andra relevanta punkter är att det finns en önskan om att tillföra mer konst och kreativa uttryck i det offentliga rummet, samt att det finns ambitioner att hålla ner bullernivåer och luftföroreningar genom förändringar av hastigheter och utformning av gatunätet.

Bild 1: Evenemangs- och upplevelsestråk

Kommunen planerar ett evenemangs- och upplevelsestråk från Gültzaud-den via centrum (och Triangeln) till Coop Arena på Skutviken (Luleå kommun 2013).

Program B "Rum för möten"

Program B har fyra övergripande mål: *fler tillsammans, vilja uppleva, rörelse och rekreation* samt bredd och spets. Dessa specificeras ytterligare och några viktiga formuleringar som rör Trekanten är att komplettera och utveckla stråken längs Storgatan och Smedjegatan för att stärka upplevelsevärde genom exempelvis olika karaktär på parkerna, tillfälliga och permanenta konstverk och andra kreativa uttryck. Fler relevanta formuleringar är:

- Att utveckla prioriterade parker och gatutemiljöer till goda mötesplatser och främja folkliv. Att stärka utbudet av kulturaktiviteter för barn och unga genom kostnadsfria och subventionerade föreställningar.
- Att satsa på konstnärliga uttryck i det offentliga rummet som lockar till rörelse och lek.
- Att ungdomars kulturyttringar ska ha en naturlig plats i stadens offentliga rum.
- Att utveckla Trekanten, Stadsparken, Her-

- melinsparken och Södra hamnplan för bättre funktion och levande stadsliv (se bild 1).
- Att stärka nya kulturaktörer/kreativa näringar och gränsöverskridande kulturyttringar. Att fler ska ha tillgång till ytor som inspirerar till spontanidrott (Luleå kommun, 2013)

Trekanten finns alltså med i kommunens nyligen framtagna framtidsplaner som ett torg eller en park i en del av ett evenemangsstråk. Mycket av det som står i översiktsplanen stämmer överens med det som tas upp i litteraturstudien. Då det finns en ambition att ge mer plats åt kultur, kreativitet, lek och rörelse i den offentliga utemiljön samt att prioritera gång- och cykeltrafik. Staden har även en ambition att förtäta i centrum. Redan idag har Trekanten ett centralt läge vilket skulle förstärkas ytterligare efter de planerade förtätningarna (se bild 3). Det gör att det är särskilt viktigt att i ett tidigt skede säkra offentliga gemensamhetsytter för rekreation och interaktion.

Bild 2: Bättre funktion och levande stadsliv

I översiktsplanen nämner Luleå kommun Trekanten som en av fyra platser att utveckla för bättre funktion och levande stadsliv. De andra är Hermelinsparken, Stadsparken och Södra Hamnplan (Luleå kommun 2013).

Bild 3: Förtätning

I kommunens förslag på översiktsplan redovisar de vart det finns störst potential för förtätning och utveckling, då är det viktigt att i ett tidigt skede säkra områden för rekreation (Luleå kommun 2013).

ENKÄT: FRÅGOR

En enkät har gjorts för att söka svar på hur Luleå borna ser på sin stad, vad för slags mötesplats som behövs för hur de använder befintliga torg och parker.

Alla svar som redovisas med stor text har fått fler än ett svar. Desto större text, desto fler svar. På så sätt visar svaren i förhållande till varandra vilka som har fått flest svar.

VAD ÄR VACKERT I LULEÅ CENTRUM?

De flesta tycker att Norra hamnen är det som är vackrast i Luleå centrum tätt följt av Kulturens hus och Södra hamnen.

Trekanten ansluter alltså till två vackra och uppskattade platser och bör få en bra sammankoppling med dessa två. Frågan där jag presenterade Trekanten som en ny möjlig mötesplats kom efter denna i enkäten. Att dessa platser ligger nära Trekanten bör därför inte ha påverkat svaren.

VAD ÄR FULT I LULEÅ CENTRUM?

Inga platser fick flertalet svar, förutom fasaderna mot Norra hamn.

Några av fasaderna mot Norra hamn vätter mot Trekanten. Skulle dessa kunna förändras? Området kring Kulturens hus nämns också som en ful plats vilket delvis skulle kunna avhjälpas genom att låta Kulturens Hus få ta plats på Trekanten.

VAD ÄR VIKTIGT FÖR LULEÅS UTVECKLING SOM STAD?

Kontakten till vattnet och älven är viktigt, samt fler mötesplatser och grönområden. Andra viktiga synpunkter för Trekanten är ett levande centrum på kvällarna och aktiviteter utan alkohol.

Återigen befästs hur viktig Norra hamn är där älven kommer in i centrum och att det blir viktigt att koppla ihop Trekanten med Norra hamn.

Utnyttja närheten till vatten Integrera universitetet
Ett levande centrum på kvällarna
Gästhamn på Gültzaudden

Ta vara på hamnarna Köpmantorget Fler utomhusaktiviteter
Utveckla Norra hamnen Aktiviteter utan alkohol Öppenhet och välkomnande

Fler fik och uteserveringar

Skippa strandskydd för en levande skärgård

Finare husfasader och målade parkeringshus

Lägga krut på Skärgården, att Luleå är en ö.

Behålla ungdomarna Billig levande kultur Mer havskänsla
Glasa in gågatan mellan Smedjegatan oach Kungsgatan
Ett mer inrett och möblerat Storgatan

Fler mötesplatser och fungerande torg Grönområden
Torghandel, mys och god mat

Träna Läsa böcker Segling
Vara i naturen

Resa Måla Musik
Dansa Inreda

Umgås med Löpning Sy
Skriva kod

vänner och familj

Föreningsliv Trädgårdsarbete Motor Shoppa
Äta ute

Film Gå promenader Teater
Laga mat

ENKÄT OCH ANALYS: PARKER OCH TORG

För att ta reda på vad för slags plats som behövs i Luleå beöver man ta reda på vad som redan finns och vad som saknas. Genom att ställa en enkät till invånare i Luleå har det undersökts hur de utnyttjar de befintliga platserna. Denna analys baseras på svar från den enkäten och på kommunens beskrivning över parkerina i staden (Luleå kommun, 2013) Frågeställningen löd:

3. Vad tycker du om dessa platser? Och på vilket sätt brukar du använda dem? 1. Floras Kulle 2. Stadsparken 3. Hermelinsparken 4. Gültzaudden 5. Varvets grönområde

Urvalet av parkerna har gjorts utifrån de parker i Luleå centrum som beskrivs på kommunens hemsida. Inga torg finns med i frågeställningen eftersom det inte finns några beskrivna torg i närheten. Däremot är Södra Hamnplan under färdigställande och har analyserats (Luleå kommun, 2013).

Varje plats kategoriseras även enligt Patrik Grahns parkkaraktärer (Nordh, 2006).

Gültzaudden (1)

Gültzaudden har en fin badstrand och en strandpromenad längs hela udden. Vintertid finns det möjlighet att följa olika arrangemang och vandra ut på isbanor för promenad eller långfärdsskridskor. De senaste åren hålls en återkommande musikfestival här.

De flesta badar, joggar, solar, grillar och promenerar kring Gültzaudden. Den är väldigt populär och några tycker den ska användas och marknadsföras mer. Några tycker den är skitig.

Karaktär: Rymd, Artrik, Vild, Kulturhistoria.

Stadsparken (2)

Många tycker den är fin. Någon tycker den är mysig men att den bara fungerar som passage. Någon säger att den är tråkig, mörk och avsides.

Några tycker att den fungerar både vinter som sommar. Den är en uppskattad lekpark och några nämner att de besöker den för evenemang.

Karaktär: Allmänningen, Lustgården, Kulturhistoria, Festlig prydnadskaraktär, Artrik.

Genom denna analys anser jag att Luleå har gott om gröna strövområden och strövparker. Luleå behöver även en plats som kan komplettera Södra Hamnplan i ena änden av Smedjegatan genom att vara mer intim. En ny mötesplats i Luleå ska även komplettera Stadsparken genom att vara mer som en torg än en prunkande park. Sett till analysen tycker jag Trekanten bör vara en torgplats som är en entréyta till Kulturens Hus och erbjuder mysiga sittplatser och avskildhet i en stadsmässig miljö med inramande grönska.

Föreslagen karaktär: Allmänningen, Lustgården

Hermelinsparken (3)

Luleås äldsta och största anlagda park med strövstråk och en sortimentsträdgård. Parken är planlagd för upprustning inom en snar framtid.

I enkäten svarar många att den är fin och en vacker passage. Många nämner att den har ett stort växtsortiment. Någon tycker att det är för mycket kottar på marken, någon att den bör göras finare och marknadsföras mer.

Karaktär: Rymd, Artrik, Vild, Kulturhistoria.

Varvsområdet/Västra stranden (4)

Många har aldrig varit där. Många tycker det är fint att röra sig igenom parken genom att promenera och jogga. Några uppehåller sig genom solning, grillning och majbrasa.

Karaktär: Artrik, rofylld, vild.

Södra Hamnplan (5) (Färdigställs 2013)

Södra Hamnplan blir en stor, öppen och hårdgjord plats för större evenemang inramad av viss vegetation. Angöringsplats för turbåtar och trafik ner på isen vintertid. Stora ytor och öppna vyer.

Karaktär: Festlig prydnadskaraktär, Kulturhistoria, Rymd.

Floras kulle (7)

Floras kulle är en stor kulle med en lekplats, blomsterarrangemang på sommaren och en välanvänd passage som skär genom platsen.

Några tycker den är skräpig och en otrygg plats med a-lagare. Några stannar upp och njuter av solen, tar en picknick, äter lunch, väntar på bussen, pluggar. Några tycker det är skönt att den är avsides från själva centrum och trängseln.

Karaktär: Rymd, Artrik, Lustgården.

KOPPLINGAR, MÅLPUNKTER OCH FLÖDEN

DENSITET FOTGÅNGARE

Space Syntax- analysen är gjord på LTU (S.Iqbal 2010) och visar vilka gator i staden som har högst densitet av fotgängare. Trekanten ligger i anslutning till en av dom och möjlighet finns att fånga upp flödet.

- Lokal busstation
- Kulturens Hus
- Trekanten
- Parkering
- Shoppingcenter
- Regional busstation
- Gymnasieskolor

ATTRAKTIONSPUNKTER I STADEN

I direkt anslutning till Trekanten ligger det populära Kulturens Hus som har ca 600 000 besökare per år (Luleå Kommun, 2013). Många andra attraktionspunkter finns i närheten och läget är centralt.

BEFINTLIGA GÅNG- OCH CYKELSTRÅK

Många människor rör sig kring Trekanten. Det finns en potential i att fånga upp dessa människor och leda dom genom Trekanten istället för runt.

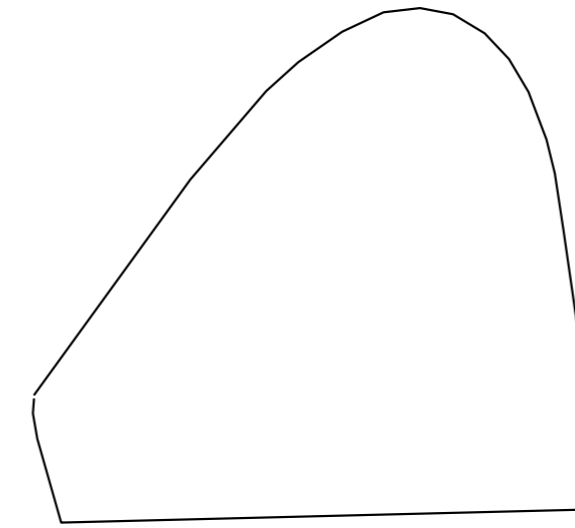
- gång
- cykel

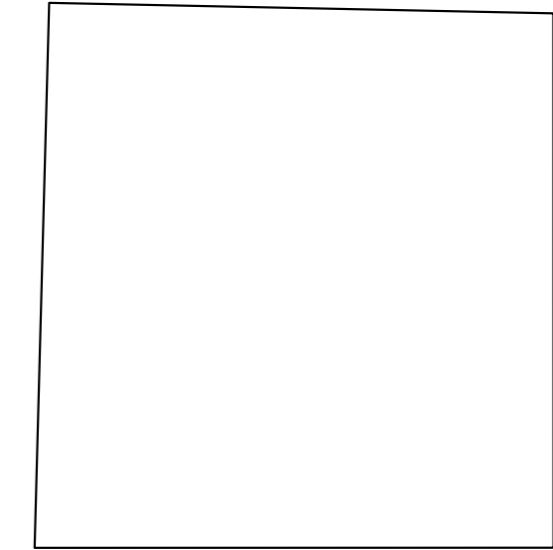
BARRIÄRER OCH ÖNSKADE KOPPLINGAR

Tre kopplingar är viktigast. Den mellan Trekanten och Kulturens Hus. Den mellan Trekanten och gågatan Storgatan. Den mellan Trekanten och älven. Trekanten är en parkeringsplats som är nästan helt omgärdad av vägar så bilen dominerar totalt.

SKALA

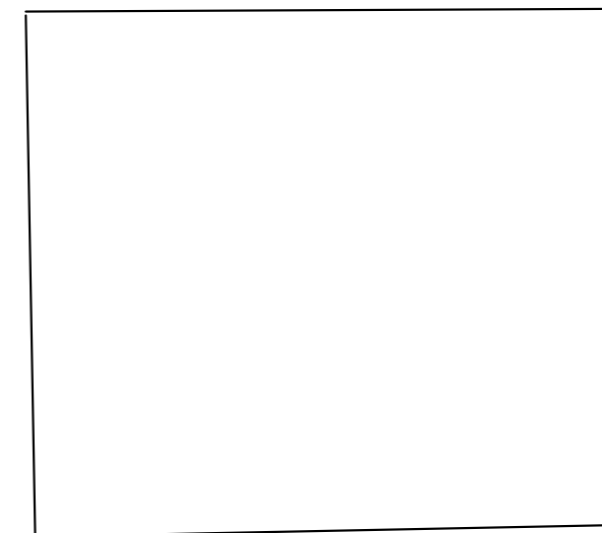

Trekanten Luleå ca 6000m²

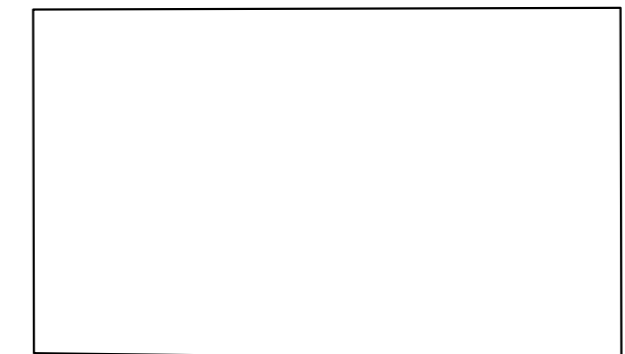

Medborgarplatsen Stockholm ca 9000 m²

Trekanten är ungefär lika stor till ytan som en fotbollsplan

Stadsparken Luleå ca 8000m²

Fotbollsplan ca 6000m²

MÅLPUNKTER

Här kompletteras de målpunkter som togs fram från litteraturdelen med nya målpunkter som tagits fram i analysarbetet.

LITTERATUR

För att minska buller och öka tillgängligheten för de långsammare färdmedlen bör bilens dominans kring Trekanten minskas.

Eftersom aktiviteterna på mötesplatsen har förändrats med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja aktiviteter som lek, kreativitet och motion.

Eftersom behovet på mötesplatsen förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja inbyggd föränderlighet och tillfälliga lösningar.

För att öka integrationen ska Trekanten vara en mötesplats som är tillgänglig och attraktiv för många olika grupper av människor under många av dygnets timmar.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten bjuda in och ha ett samspel med den omgivande miljön.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten minimisera risker, erbjuda en god mänsklig skala, god komfort, möjlighet att njuta av positiva aspekter av klimatet och goda sinnesintryck.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten erbjuda möjligheter för att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig.

ANALYS

Trekanten ska bli en öppen gemensamhetsyta som tar hänsyn till Trekantsformen.

Trekanten bör bli en nav och koppla ihop Storgatan, Kulturens Hus och Norra hamn.

Så många som möjligt av invånarnas förslag på aktiviteter bör erbjudas på Trekanten.

Trekanten bör vara en torgplats som erbjuder sittplatser och avskildhet i en stadsmässig miljö med inramande grönska.

Det finns stora flöden av fotgängare intill Trekanten som bör fångas upp.

Intill Trekanten ligger Luleås Kulturens Hus som är Luleås populäraste mötesplats, detta bör utnyttjas.

FÖRSLAG

4. FÖRSLAG

I denna del presenteras ett förslag på gestaltning av Trekanten. Först redovisas hur målpunkterna från litteraturdelen och analysdelen har resulterat i tre styrande riktningar. Sedan visas några viktiga skeden ur arbetsprocessen med ställningstaganden och idéer som uppkommit under arbetets gång och lett fram till förslaget. Efter det redovisas den slutgiltiga gestaltningen och hur de styrande riktningarna har applicerats på Trekanten.

Tre styrande riktningar

Process, alternativ och ställningstaganden

Förslaget: Plan

Förslaget: Materialpalett

Aktivera

Koppla

Möta

TRE STYRANDE RIKTNINGAR

De målpunkter som tagits fram i litteraturdelen och analysdelen har övervägts och sorterats under tre styrande riktningar för programmering och gestaltning av Trekanten; *Aktivera*, *koppla* och *möta*. Dessa tre riktningar innehåller alla målpunkter och därav de viktigaste aspekterna att arbeta med för att göra Trekanten till en mötesplats.

LITTERATUR

För att minska buller och öka tillgängligheten för de långsammare färdmedlen bör bilens dominans kring Trekanten minskas.

Eftersom aktiviteterna på mötesplatsen har förändrats med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja aktiviteter som lek, kreativitet och motion.

Eftersom behovet på mötesplatsen förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja inbyggd föränderlighet och tillfälliga lösningar.

För att öka integrationen ska Trekanten vara en mötesplats som är tillgänglig och attraktiv för många olika grupper av människor under många av dygnets timmar.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten bjuda in och ha ett samspel med den omgivande miljön.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten minimisera risker, erbjuda en god mänsklig skala, god komfort, möjlighet att njuta av positiva aspekter av klimatet och goda sinnesintryck.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten erbjuda möjligheter för att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig.

ANALYS

Trekanten ska bli en öppen gemensamhetsyta som tar hänsyn till Trekantsformen.

Trekanten bör bli en nav och koppla ihop Storgatan, Kulturens Hus och Norra hamn.

Så många som möjligt av invånarnas förslag på aktiviteter bör erbjudas på Trekanten.

Trekanten bör vara en torgplats som erbjuder sittplatser och avskildhet i en stadsmässig miljö med inramande grönska.

Det finns stora flöden av fotgängare intill Trekanten som bör fångas upp.

Intill Trekanten ligger Luleås Kulturens Hus som är Luleås populäraste mötesplats, detta bör utnyttjas.

FÖRSLAG

AKTIVERA

Eftersom aktiviteterna på mötesplatsen har förändrats med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja aktiviteter som lek, kreativitet och motion.

Eftersom behovet på mötesplatsen förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja inbyggd föränderlighet och tillfälliga lösningar.

För att öka integrationen ska Trekanten vara en mötesplats som är tillgänglig och attraktiv för många olika grupper av människor under många av dygnets timmar.

Intill Trekanten ligger Luleås Kulturens Hus som är Luleås populäraste mötesplats, detta bör utnyttjas.

Så många som möjligt av invånarnas förslag på aktiviteter bör erbjudas på Trekanten.

KOPPLA

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten bjuda in och ha ett samspel med den omgivande miljön.

Trekanten bör bli en nav och koppla ihop Storgatan, Kulturens Hus och Norra hamn.

Det finns stora flöden av fotgängare intill Trekanten som bör fångas upp.

MÖTA

För att minska buller och öka tillgängligheten för de långsammare färdmedlen bör bilens dominans kring Trekanten minskas.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten minimisera risker, erbjuda en god mänsklig skala, god komfort, möjlighet att njuta av positiva aspekter av klimatet och goda sinnesintryck.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten erbjuda möjligheter för att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig.

Trekanten ska bli en öppen gemensamhetsyta som tar hänsyn till Trekantsformen.

Trekanten bör vara en torgplats som erbjuder sittplatser och avskildhet i en stadsmässig miljö med inramande grönska.

PROCESS, ALTERNATIV OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

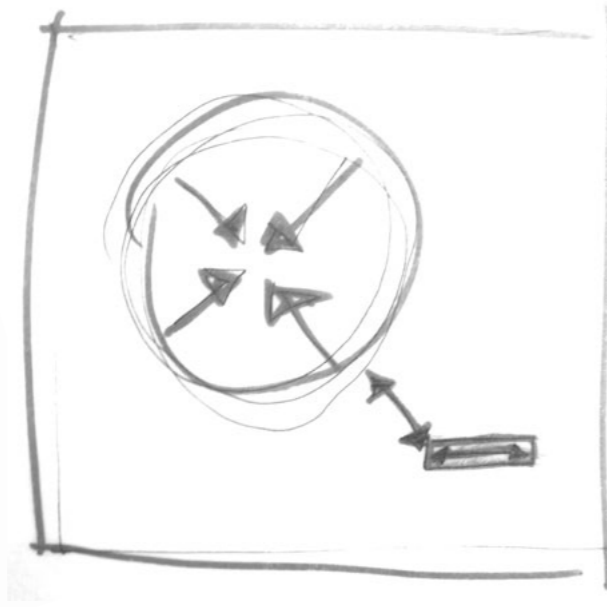
Med de tre riktningarna i bagaget blev det dags att ge platsen en form som kunde koppla, aktivera och uppmuntra till möten. En flexibel plats som är en plats i sig samtidigt som den är en länk som bjuder in till möten och aktivitet.

I det fortsatta arbetet togs flera avgörande beslut. Här visas några viktiga skeden i gestaltungsprocessen och hur resonemanget gick. Just dessa skeden har därför valts ut för att de är stora och viktiga frågor att ta ställning till på just Trekanten. Om besluten hade varit annorlunda så hade den slutgiltiga gestaltningen och programmeringen blivit helt annorlunda.

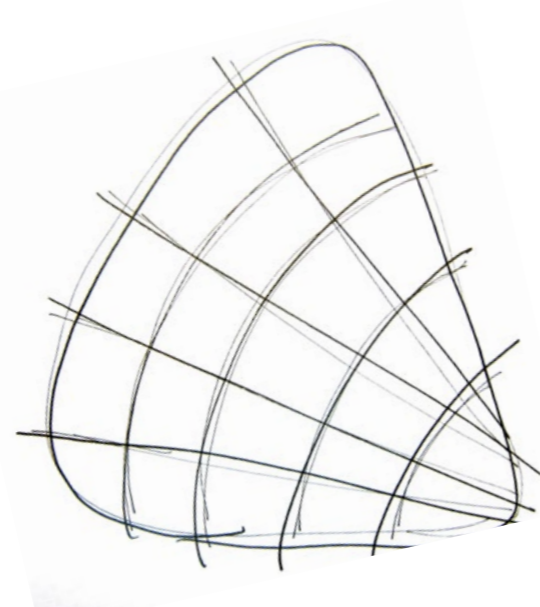
EN PLATS SOM VÄNDER SIG INÅT, UTÅT ELLER BÅDE OCH?

Redan tidigt i undersökningsskedet beslutades att Trekanten skulle vara en viktig länk för att koppla ihop Storgatan med Norra hamn.

Frågor som ställdes då var vad Trekanten skulle bli för plats i sig om den hade en så tydlig riktning? Skulle den ha en tydlig riktning åt ett visst håll eller skulle den vända sig inåt?

Beslutet blev att Trekanten ska vara en plats i sig samtidigt som den har en riktning mot älven. Det resulterade i en stomme vars linjer leder mot älven men där det ändå går att utforma en sammanhållen rumsbildande struktur. Utsikten mot älven behålls och förstärker riktning och tillhörighet.

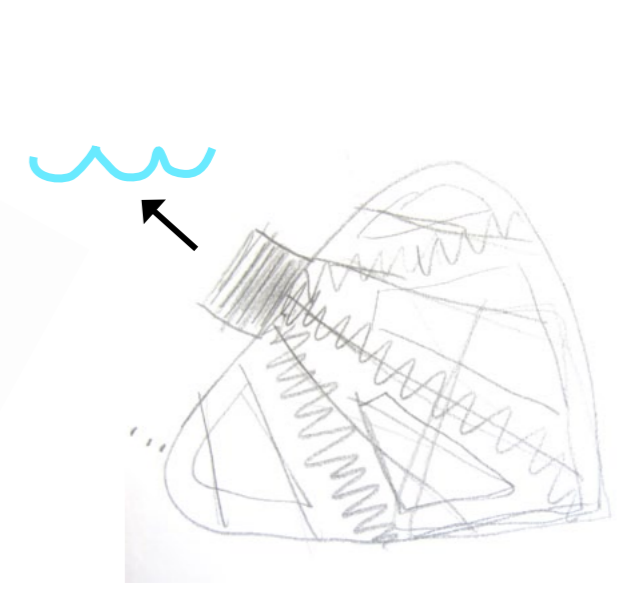
TVÅ ÖVERGÅNGAR ELLER EN?

Tidigt i gestaltungsarbetet visade sig en huvudriktning över hur flödet av människor skulle kunna styras med tre möjliga övergångar över vägen mot Norra Hamn. Att bara behålla en passage i överkant på samma plats som idag gör att människor aldrig kommer in på själva platsen utan bara passerar.

Det testades att ha en passage i mitten rakt igenom Trekanten som delade platsen i två delar. Då blev det svårt att rent rumsligt få till en mittpunkt på platsen och låta den bli en egen centraliserad plats.

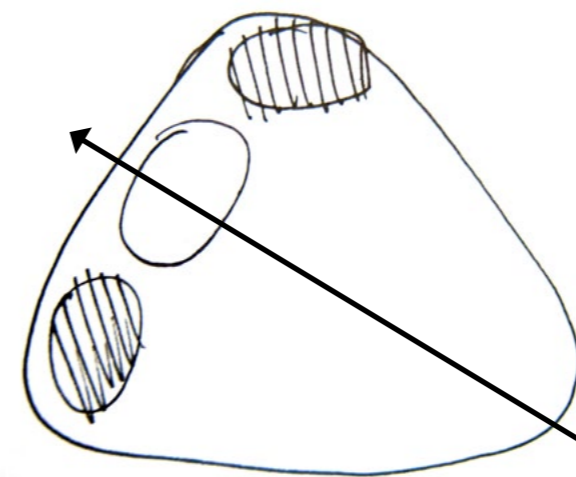
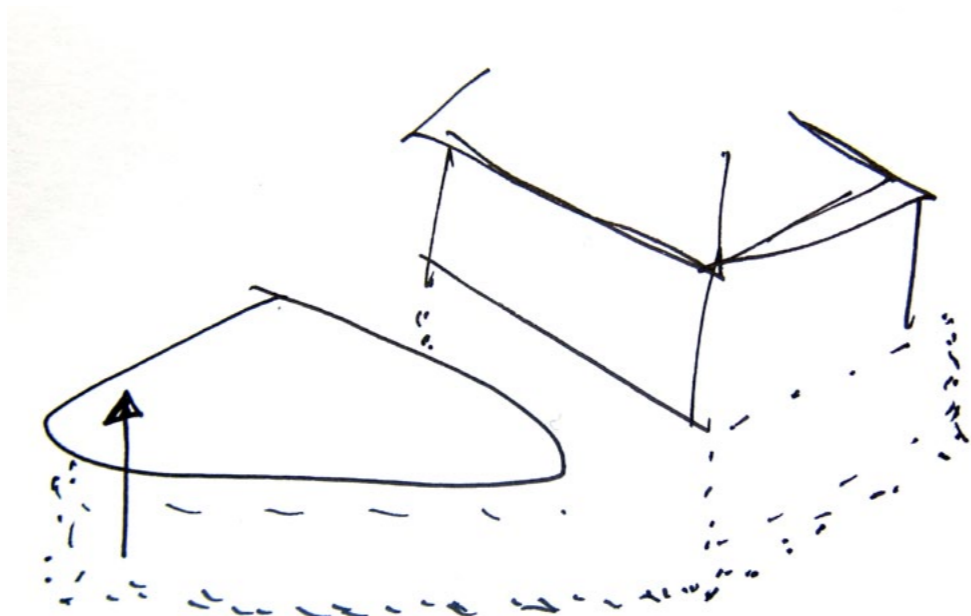

Att bara ha en gång i mitten är dock en möjlighet som skulle kunna provas vidare och då med en förlängning från övergången ner mot vattnet. Då är det dock viktigt att arbeta med att behålla Trekantens attraktivitet som plats i sig. Eftersom min huvuduppgift var att skapa en mötesplats och det är överordnat kopplingen till Norra hamn så har jag valt att gestalta platsen som mer permeabel med kortare stängda hörn mot Namnlösa gatan.

PARKERA ELLER INTE PARKERA?

På platsen finns idag en parkeringsplats och jag har undersökt möjligheten att ha kvar parkering på platsen. Jag tycker dock man bör ha någonting annat än parkeringsplatser på ett sådant entréläge till både själva staden och till Kulturens hus som detta är.

Att bygga ett underjordiskt garage och koppla ihop det med garaget under Kulturens Hus skulle dock kunna vara ett alternativ. Då kan en uppgång på Trekanten även generera fler människor på platsen. Nackdelen är att det kanske inte är ekonomiskt försvarbart och att möjligheten för vad man kan göra ovanpå garagetaket är begränsat.

BYGGNADER ELLER INTE BYGGNADER?

När man kommer både norrifrån och västerifrån så ligger Kulturens hus som en stolt byggnad i förgrunden till Luleå stad. Detta är någonting som bör förstärkas och inte störas, därför är någon enstaka låg byggnad att föredra. Jag har provat några olika placeringar och tycker att de skrafferade ytorna passar bäst. Detta för att hålla kopplingen mellan Trekanten och Kulturens hus så öppen som möjligt. Även eftersom den mittersta axelns siktlinje bör behållas och om någonting placeras i den siktlinjen så blir det en väldigt central och betydande del av platsen.

En annan idé som provades i detta skede var att placera ut många låga byggnader som hölls anonyma. De skulle då kunna innehålla olika mindre verksamheter och handel. Men jag ansåg då att platsen skulle förlora flexibilitet och föränderlighet vilket är en viktig målpunkt för platsen. Dessutom skulle platsen inte tillföra någonting nytt till staden.

TRÄNING ODLING ELLER SLAPPNING?

När beslut skulle tas över vilka platsen skulle rikta sig mot så var först ungdomarna en het kandidat. I Luleå kommuns förslag till översiktsplan skriver de att de vill satsa mycket på mötesplatser specifikt för ungdomar (Luleå kommun 2013). Jag tror inte det nödvändigtvis behöver innebära att man i gestaltningen bara ska tänka på ungdomar eftersom ungdomar gillar att se och möta människor, precis som alla andra. De gillar att träffas på trevliga platser, hänga, se på andra människor; aktivera sig, prata. Man skulle kunna säga att de ofta är de flitigaste användarna av de offentliga utomhusrummen. Så genom att vara nytänkande och utforma en plats som stödjer aktivitet både kvällstid och dagtid med evenemang som inte alltid kräver att man betalar så kommer ungdomarna förmodligen vara först på plats, tillsammans med många andra.

TREKANTEN

FÖRSLAGET: PLAN

För att ge plats för det oplanerade och föränderliga har Trekanten en grundstruktur som är förankrad i rörelsemönster idag och för framtiden. På så sätt kan innehållet i de olika delarna av platsen skifta efter behov.

Kulturens hus har tagit ett kliv ut på Trekanten och fått ett utställningstorg samt ett bokrum för att ge plats för kostnadsfria utställningar och kultur på platsen. Samtidigt får Kulturens Hus en värdigare entréplats.

En boulebar finns placerad i ett härligt solläge och blir en plats att se och synas på.

I Mitten finns tre gräsytor i tre olika nivåer som bjuder in till lek, spel och häng samt en vacker utsikt mot älven.

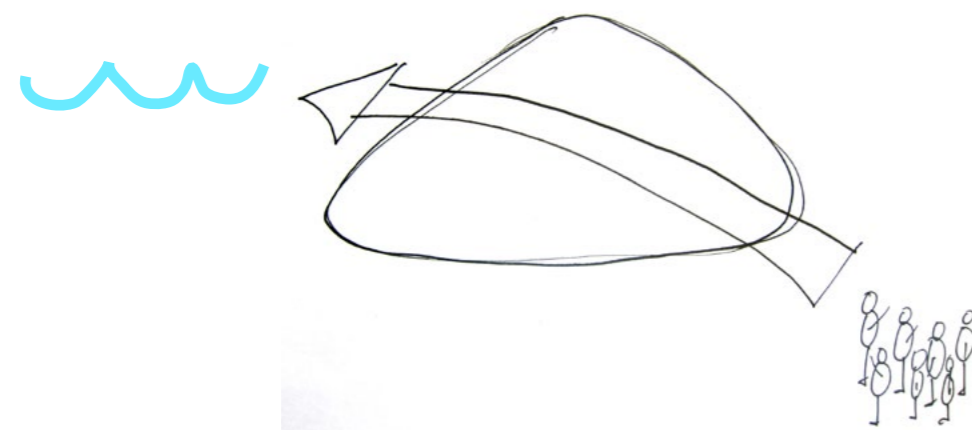
Intill Strand galleria finns den mest aktiva zonen med ett sporttorg som samtidigt fungerar som entréyta till gallerian och vändplan för avlastningsfordon. Där finns även en kombinerad graffitivägg/klättervägg som livar upp de trista fasaderna. Där finns även ett utegym för ett stärkande stopp på promenaden.

I mitten av Trekanten finns ett scentorg där man kan titta på musikuppträdanden, storbilds-TV, uppträda själv eller se på kommunens utställningar om det senaste i staden.

Trekantsformen har inte varit en styrande faktor men rent naturligt har de styrande stråken gett platsen den planmässiga formen av tre stycken trekantar.

Kulturens Hus tar ett kliv ut på Trekanten

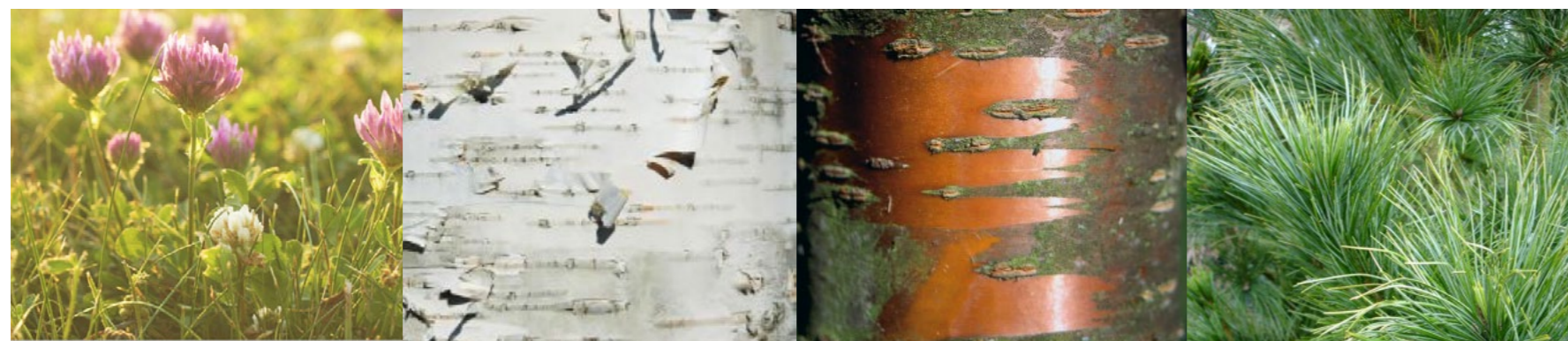
Trekanten blir en kopplande länk

FÖRSLAGET: MATERIALPALETT

Till skillnad från i större städer så är naturen ständigt närvarande i Luleå vilket kan ha påverkat att det finns många traditionella planteringar och anlagda parkmiljöer. Tanken med Trekantens växtgestaltning är att det naturliga och friväxande ska ta sig in i parken och gästspela i en urban miljö. Ambitionen är så låg skötsel som möjligt och att välja arter som ger ett naturligt intryck före ett exotiskt. Därför används okomponerade perennplanteringar tillsammans med invånarna istället för komponerade rabatter. Därför används även ekologisk gräsmatta istället för högentensiv gräsmatta.

Markmaterialet är granit som i de angränsande stadsgatorna, mestadels granithällar. På Sporttorget är marken asfalterad med målade linjer för sport och utsmyckning, vid boulebaren finns en grusyta.

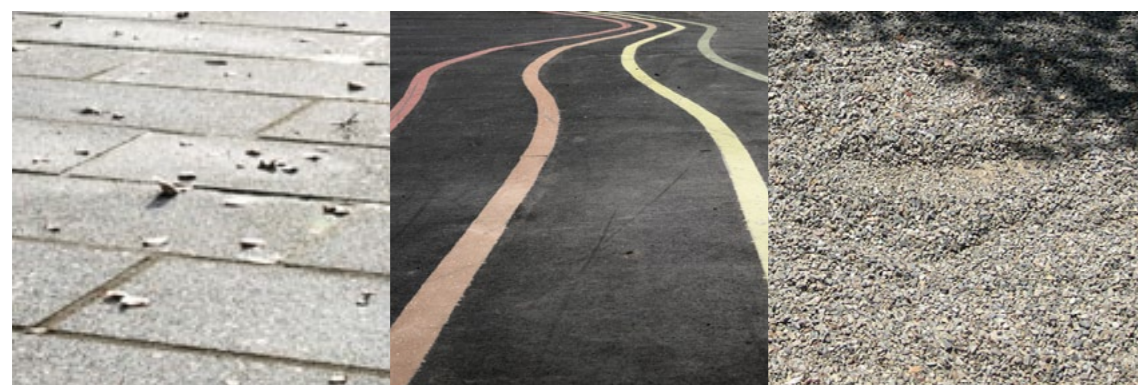

Friväxande örter som klöver accepteras i en gräsmatta med lågentensiv skötsel. När gräsmattan används nöts örterna bort. När gräsmattan inte används berikas den av blommor och insekter.

Vårtbjörken är vanlig i dessa trakter och dess stam upplevs ännu vitare än i de södra delarna av landet. På Trekanten är björkarna ett självklart inslag och möter upp björkraden som idag löper längs med kajkanten.

En trädrad med kopparhagg står idag planterad mot Namnlösa gatan och den får stå kvar och lysa med sin kopparfärgade bark och härliga vårblooming.

Cembratall är en värdefull tall på dessa breddgrader och ger en vintergrön färgning till platsen

Granithällar

Målad asfalt

Grus

AKTIVERA!

Det finns redan många prunkande parker i Luleå och en ny nästan helt hårdgjord flexibel plats vid Södra Hamnplan. Trekanten blir därför en aktivitetspark med högt tempo, något som saknas i staden, med en jämn fördelning mellan gröngjorda och hårdgjorda ytor. För att tillgodose invånarnas önskemål om gratisaktiviteter och kulturaktiviteter och för att samspela med den omgivande miljön så tar Kulturens hus ett kliv ut på Trekanten vilket speglar aktiviteter och evenemang i parken. Det finns mycket att se på och göra vilket gör att fler människor vill spendera längre tid i parken.

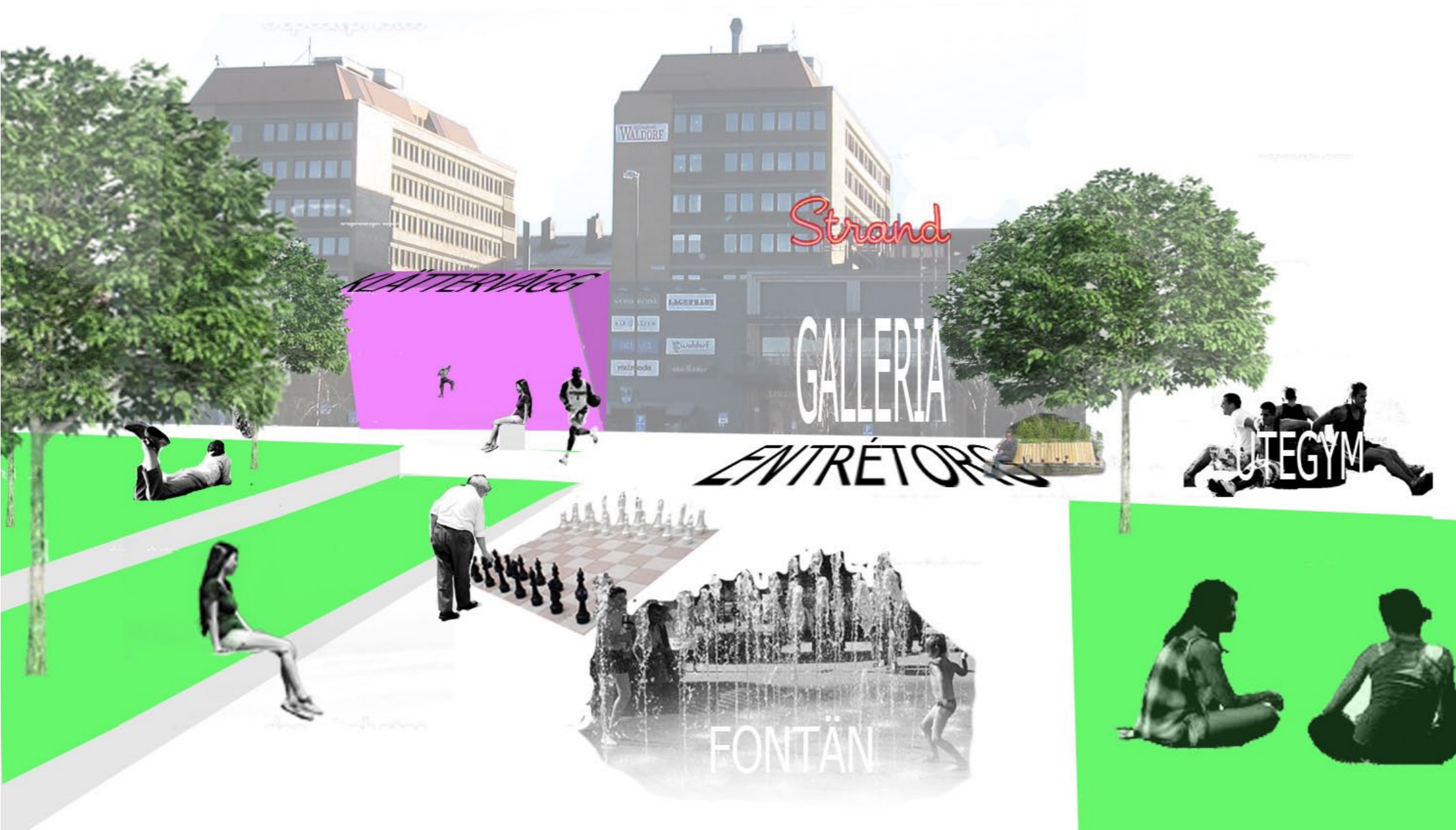
Målpunkter:
Eftersom aktiviteterna på mötesplatsen har förändrats med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja aktiviteter som lek, kreativitet och motion.

Eftersom behovet på mötesplatsen förändras med förändrade levnadssätt ska Trekanten stödja inbyggd föränderlighet och tillfälliga lösningar.

För att öka integrationen ska Trekanten vara en mötesplats som är tillgänglig och attraktiv för många olika grupper av människor under många av dygnets timmar.

Intill Trekanten ligger Luleås Kulturens Hus som är Luleås populäraste mötesplats, detta bör utnyttjas.

Så många som möjligt av invånarnas förslag på aktiviteter bör erbjudas på Trekanten.

ALLTID NÅGONTING PÅ GÅNG

Trekanten blir en urban aktivitetspark som i enlighet med det sätt invånarna lever sitt liv idag stödjer fritidsaktiviteter som sport, rekreation, kreativitet och modern kultur som film och musik. Trekanten har en egen plats på kommunens hemsida där invånarna kan vara med och påverka parken genom att skriva graffiti på ett elektroniskt graffitiplank placerat på torget, ladda upp bilder som visas på utställningsskärmar på torget och även se vad som händer i parken. Inför utplanteringsäsongen kan man vara med och plantera med kommunen och även ta med egna växter som man tycker skulle passa in. Tanken är att det ska vara en påverkansbar park under ständig förändring. Man ska bli intresserad och undra vad som händer på Trekanten just nu. Kanske har kommunen ställt ut nytt material på utställning? Kanske har Kulturens hus en inspirerande utställning på torget? Kanske har trädens vårblooming kommit igång?

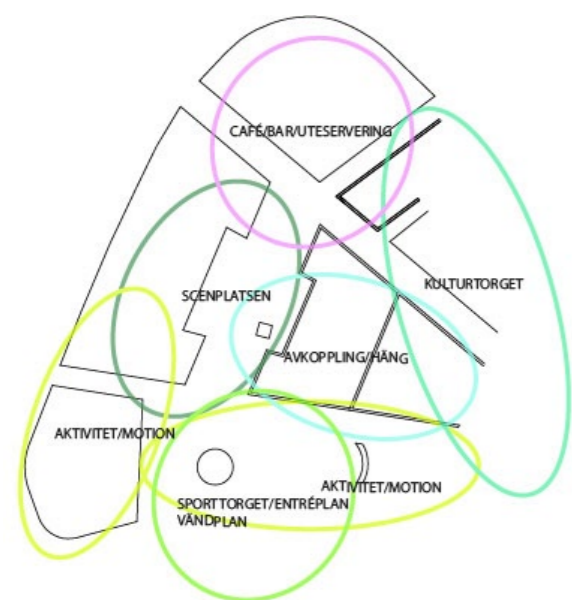

ALLTID NÅGONTING ATT GÖRA

Alla dagar det inte är något speciellt evenemang finns det mycket saker saker att göra ändå. Man kan spela streetbasket, styrketräna, hänga, läsa en bok från biblioteket, se på utomhusutställning, boule, leka i vattenspelet, sitta på uteservering, använda gratis WiFi, ladda sin mobiltelefon i laddningsdockor, spela megaschack, äta glass och våfflor, klättra på klättervägg, spela bordtennis, åka skateboard, titta på den senaste utställningen från kommunen.

JANUARI Nyårsfirande, Isbelysning FEBRUARI Kulturens Hus vinterutställning, Vintermarknad MARS Kulturens Hus bokmånad, APRIL Påskblomning, Crossfit utomhuspass MAJ Vårloppis, Uteservering med värme, Vårplantering med kommunen, Kulturens Hus vårsalong, Knoppsprickning, Utomhusaerobics JUNI Skolavslutning, Ölonsdag, Nationaldagen, Trädplantering, Matfestival, Barnloppis JULI Sommarscen, Världsmusik, Luleå marknad, Prova-på klättring, Midnattsbio AUGUSTI Storbilds-TV, Filmvisning, Luleåkalaset, Dansbattle SEPTEMBER Uteservering med värme, Trädens frukter, Pensionärsloppis, Höstfärger OKTOBER, Ljusutställning, Gräs och perenner NOVEMBER Kulturens Hus aktiviteter, Glögg och våfflor, Julpyntning DECEMBER Julmarknad, Vintergrönt

FLEXIBLA RUM

Många ytor har flera funktioner och kan förändras efter behov. Detta för att kunna vara värd åt så många olika slags aktiviteter som möjligt och nå ut till en bred målgrupp. Det finns ytor som kan förändras efter behov och ytor som inhyser många olika funktioner.

I mitten av Trekanten finns två stora gräsytor med betongkanter för sittmöjligheter även på kanterna. Gräsytorerna är i två olika nivåer vilket gör att de kan användas som sittytter vid evenemang på scenplatsen.

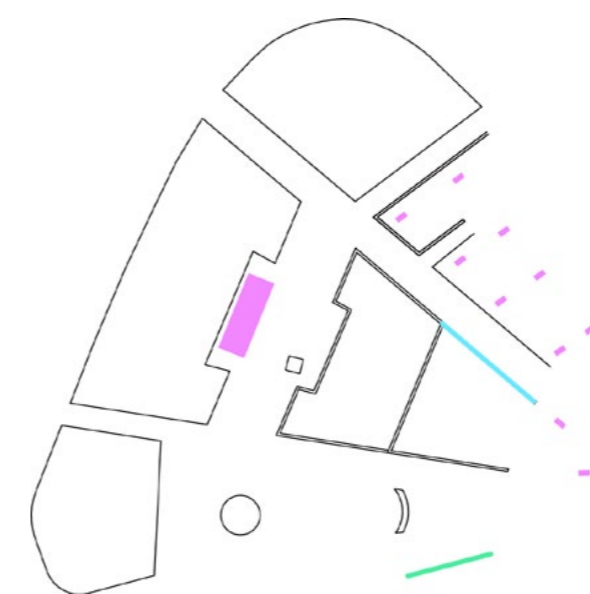
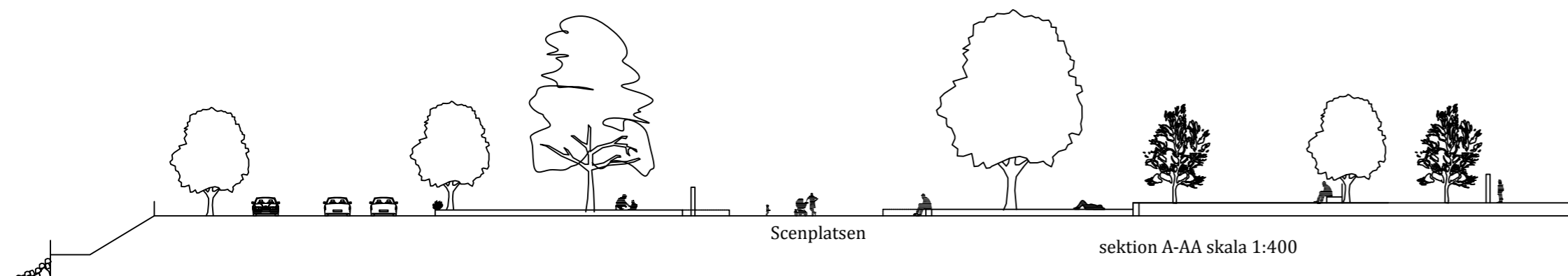
I delen som ansluter till Kulturens Hus finns Kulturtorget som fungerar som dess förlängning och utställningsyta. Där finns även ett lite mer intimt bokläsningsrum.

Boulebaren omgärdas av en grusyta som på vintern kan spolas till en liten isbana om behovet finns.

Det finns två ytor för aktivitet och motion. Här kan man skatea, klättra på klättervägg, spela basket, spela bandy, träna på utegym. Det finns många gym i det direkta närområdet som skulle kunna nyttja Trekanten under deras lågsäsong på sommaren.

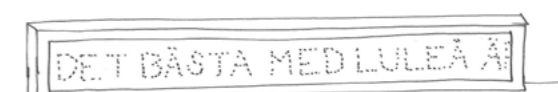
Sporttorget är även ett entrétorget till Strand Galleria som även är en vändplats för lastfordon till gallerian.

Platsens egna torgyta med fontän har en större flexibel yta förberedd för ljudanläggningar och ljus. Den kan fungera som scen för exempelvis dans, uppträdanden, konserter, teater, gruppträning och filmvisning. Framför scenområdet kan stolar placeras ut på den hårdgjorda ytan vid filmvisning eller andra evenemang. Gräset kan täckas över och stolar placeras ut eller sittas på direkt.

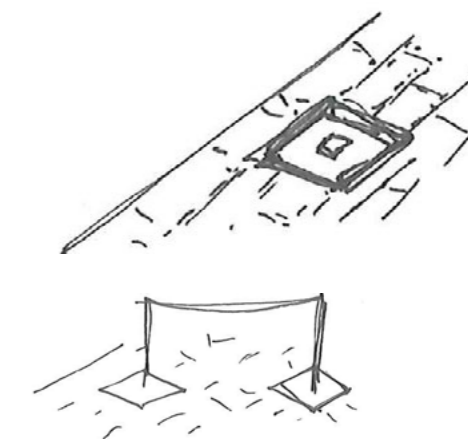

UTSTÄLLNING

#trekantenluleå

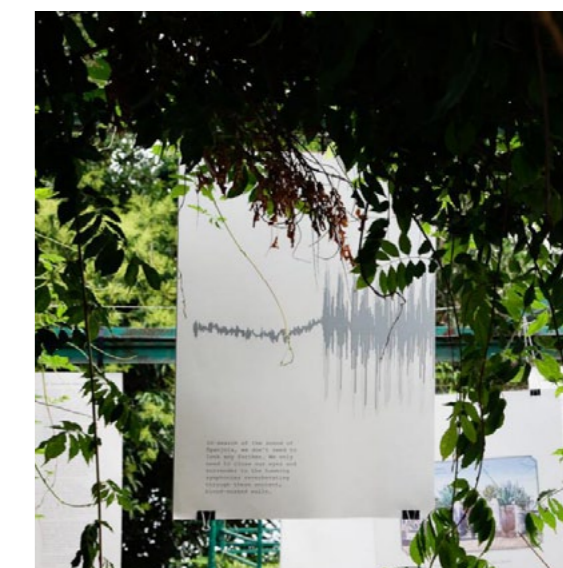
På en av sittmurarna finns en elektronisk graffitivägg vars text och bilder kan twittras eller skrivas in på hemsidan av den som vill.

Utställningsytan vid Kulturens Hus har utställningsboxar med belysning utplacerade. Dessa kan även öppnas och läsas för utställning av objekt.

Klätterväggen blir även en laglig graffitivägg med nya konstverk med jämna mellanrum. Den livar upp de fula fasaderna mot Norra hamn som nämndes i enkätsvaren.

Stolpar kan placeras i låspunkter i markbeläggningen för t.ex. hängande utställning scen och flexibel utställning för kommunens kommunikationsyta.

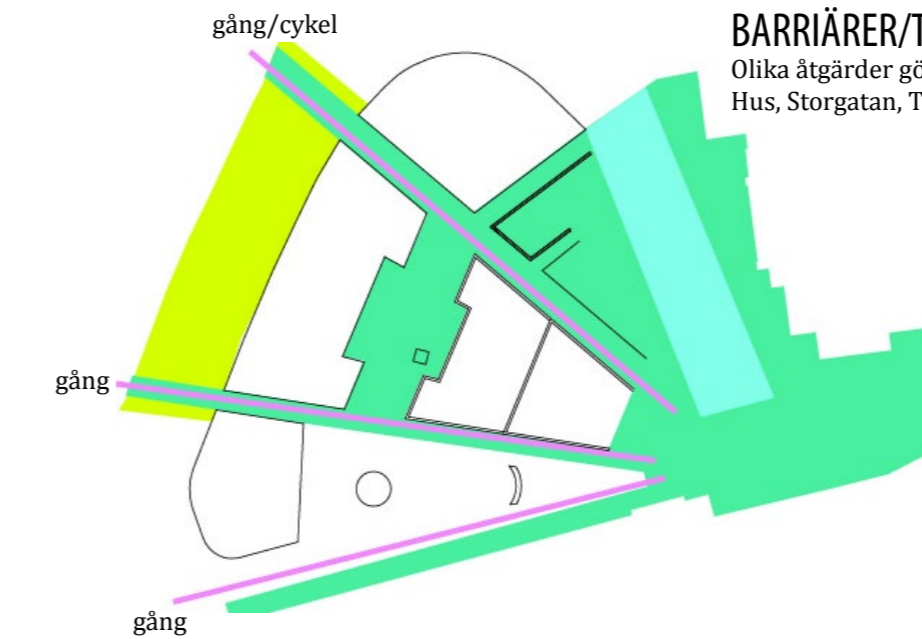
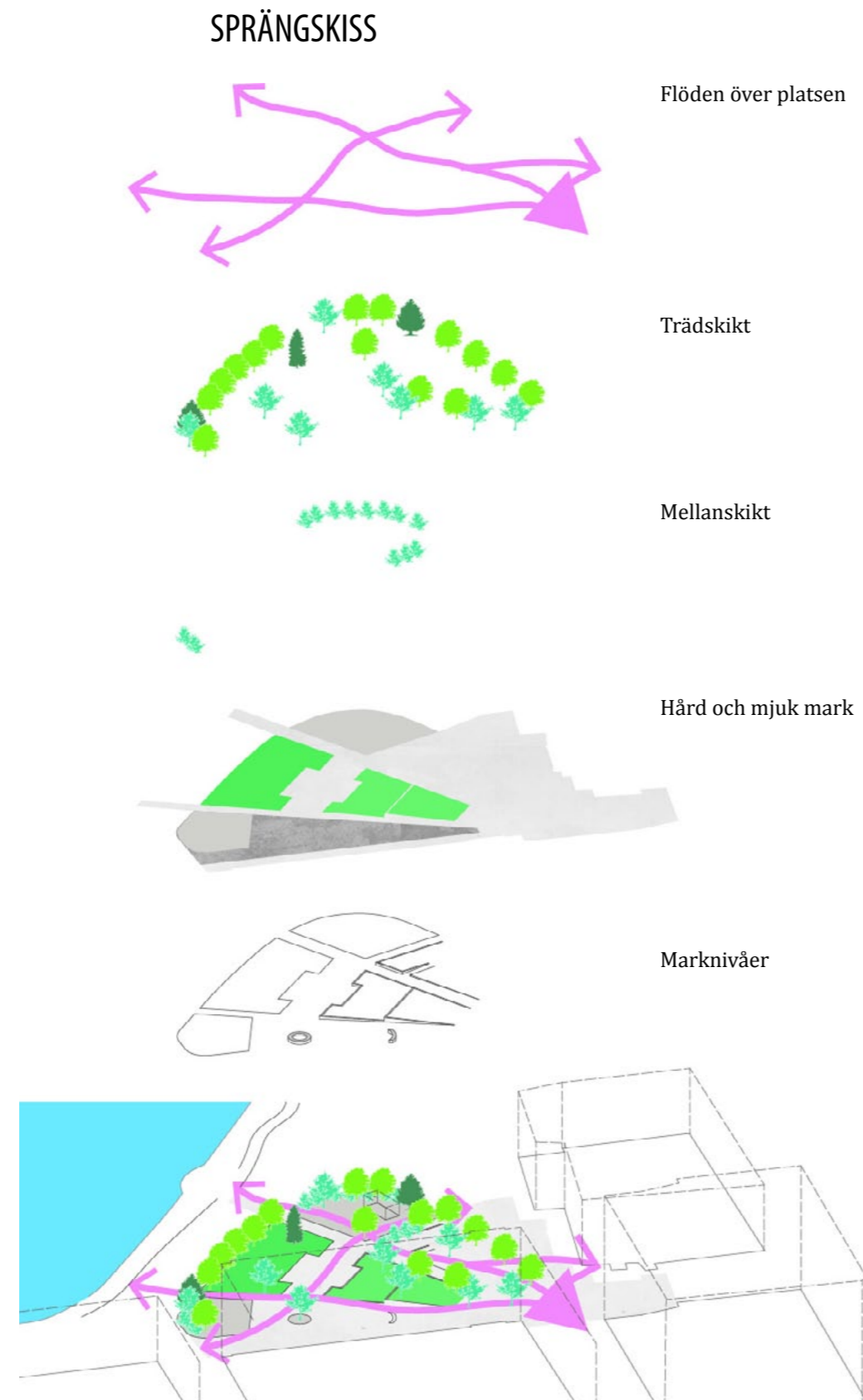
KOPPLA!

För att Trekanten ska kunna bli en mötesplats behövs människor. För att människor ska komma till platsen behövs flöden. Genom att bli en förlängning av centrum ner till älven binder Trekanten ihop stadens enskilt största stråk med älven som är essensen av Luleå för många och en viktig del att visa upp för besökare. Det finns även många platser att finna avskiljdhet på. Trekanten blir på så sätt både en plats i sig själv och en riktad plats.

Målpunkter:
För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten bjuda in och ha ett samspel med den omgivande miljön.

Trekanten bör bli en nav och koppla ihop Storgatan, Kulturens Hus och Norra hamn.

Det finns stora flöden av fotgängare intill Trekanten som bör fångas upp.

På Namnlösa gatan höjs övergångarna upp och hastigheten tas ner till 30km/h.

På Smedjegatan begränsas trafiken till busstrafik för att dra ner på genomfartstrafiken.

Ett sammanbindande golv gör att Trekantens gränser sträcker sig över gator och binder samman platsen.

De stråk som går genom Trekanten fångar upp flöden av fotgängare och cyklister.

LJUD

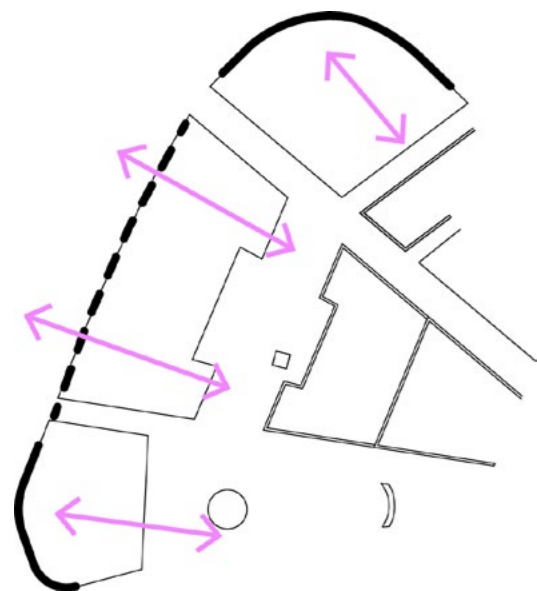
Ett dåligt eller bra ljudlandskap beror inte på ljudets styrka utan på vilket ljud som dominerar, det är de dominanta ljuden som styr uppfattningen om ljudlandskapets kvalitet. Därför förs avledande ljud in på Trekanten.

Trafikljudet är dock inte en så stor barriär och negativ aspekt idag eftersom det idag finns aktivitet alldeles intill vägen vid Kulturens Hus. Men för att få människor att vilja stanna en längre tid är det bra att arbeta med avledande åtgärder. Vattenspel används som avledande ljudkälla och det avskärmande buskaget i hörnen på platsen gör att biltrafiken inte alltid syns vilket även det tar bort fokus från ljudkällan.

Visuellt avskärmande buskage tar bort fokus från ljudkällan och bidrar samtidigt till rumslighet och en trevligare miljö.

Det brusande ljudet från vattenspelets vattenspelare som träffar marken och har ett liknande ljud som bildäck mot marken och tar fokus från biltrafiken.

SIKTLINJER

Mot hörnen finns täta buskage mot vägen som visuell avskärmning. Mittendelen har ett trädskikt och ett markskikt som lämnar utsikten mot älven och himlen fri. Platsen öppnar då upp sig mot älven samtidigt som rumsligheten behålls.

Utsikt mot älven och Norra hamn

MÖTA!

För att människor ska vilja stanna och spendera tid är det av största vikt att arkitekturen utgår från människans förutsättningar. och erbjuder en mänsklig skala. Trekanten erbjuder god komfort genom varierade och bekväma sittplatser, en utformning som förlänger säsongen, bullerdämpande åtgärder, vacker utsikt, grönska och vatteninslag.

Målpunkter:
För att minska buller och öka tillgängligheten för de långsammare färdmedlen bör bilens domians kring Trekanten minskas.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten minimisera risker, erbjuda en god mänsklig skala, god komfort, möjlighet att njuta av positiva aspekter av klimatet och goda sinnesintryck.

För att öka lusten att stanna längre ska Trekanten erbjuda möjligheter för att gå, stå, sitta, se, tala, höra och aktivera sig.

Trekanten ska bli en öppen gemensamhetsyta som tar hänsyn till Trekantsformen.

Trekanten bör vara en torgplats som erbjuder sittplatser och avskildhet i en stadsmässig miljö med inramande grönska.

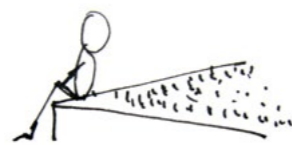

RUMSBILDANDE ELEMENT

I det subarktiska klimat som råder på platsen är det viktigt att inte bara ha lövträd som rumsskapande element då dessa är avlödade stora delar av året. Utställningsboxarna fungerar rumsskapande över hela året och blir även till ljusväggar på vintern.

Träd och buskar skärmar av och är särskilt rumsbildande under växtsäsongen.

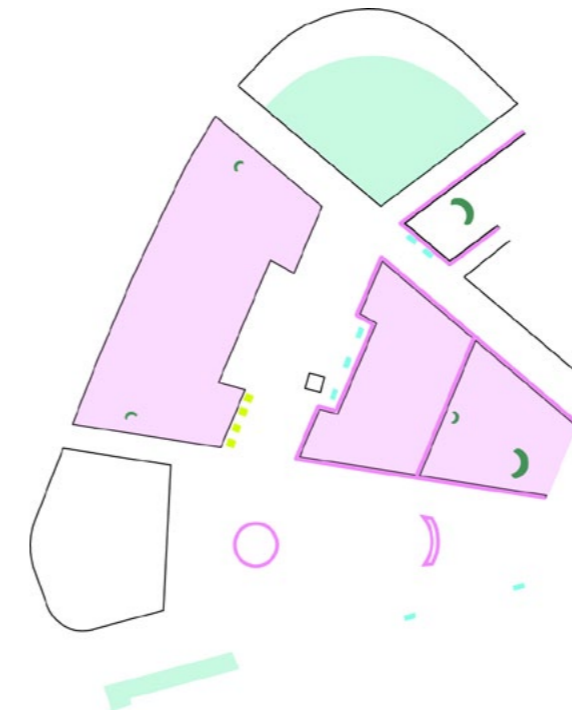

Sittbara kanter skapar gränser

Byggnader avgränsar platsen

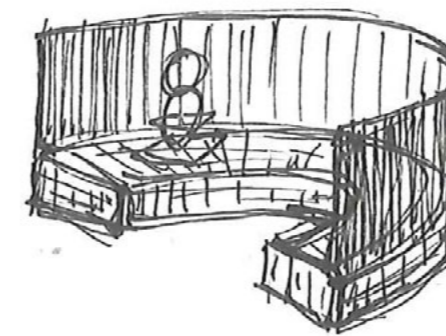
Utställningsboxar ger rumsbildning året om.

Avgränsande staket mot älven

SITTPLATSER

Varierade sittplatser i många olika lägen gör att det alltid finns en skön plats att slå sig ner på.

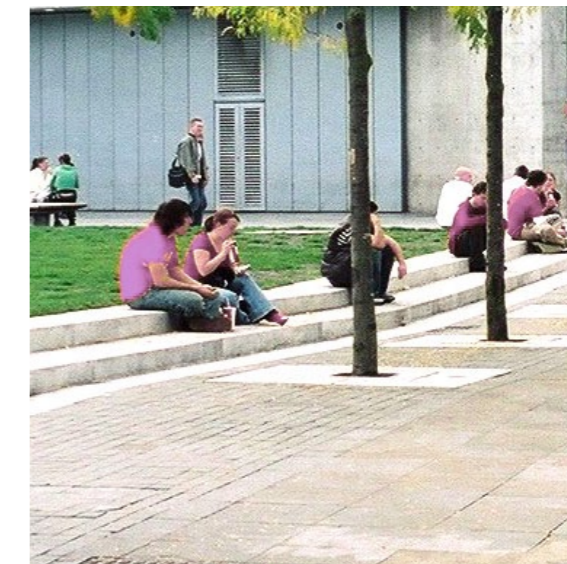
För att förlänga säsongen och skydda mot kylande vindar finns en stor sitt/häng-möbel i två storlekar med vindsydd i plåt. Den djupa betongsitsen har värmeslingor för att ge ännu behagligare mikroklimat.

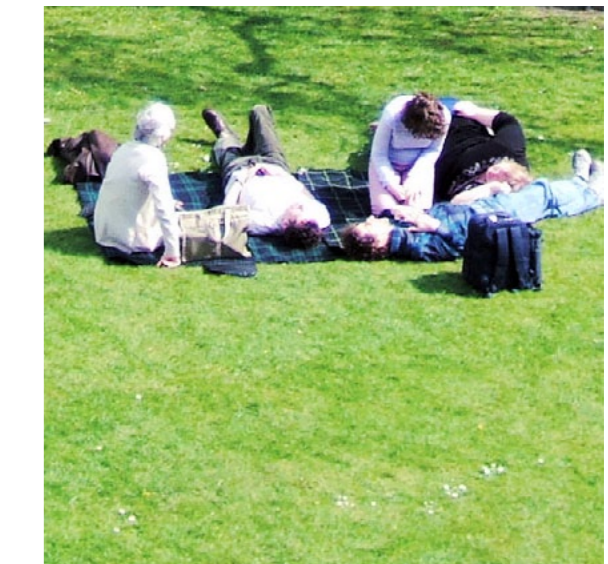
Boulebaren har en uteservering vilket även den befintliga snabbmatsrestaurangen har.

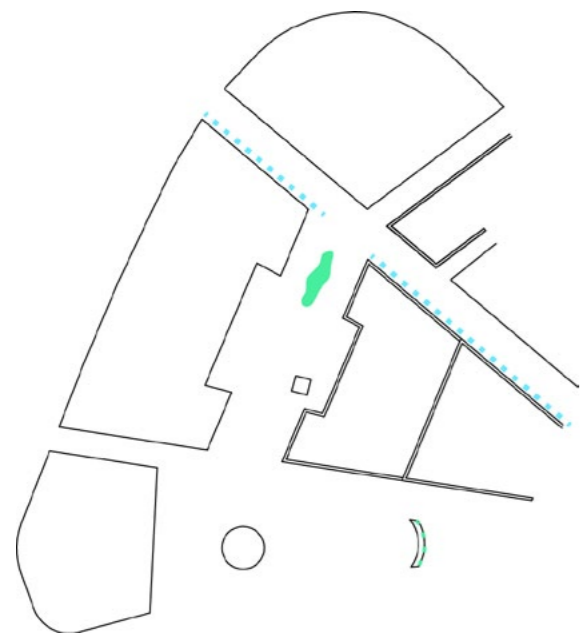
På scenplatsen finns en rad med spelbord för att spela schack och andra brädspele eller för att njuta av en medhavd lunch vid ett bord.

Sekundära sittplatser på kanter gör att Trekanten ser mindre tom ut när den inte används än om många bänkar står tomma.

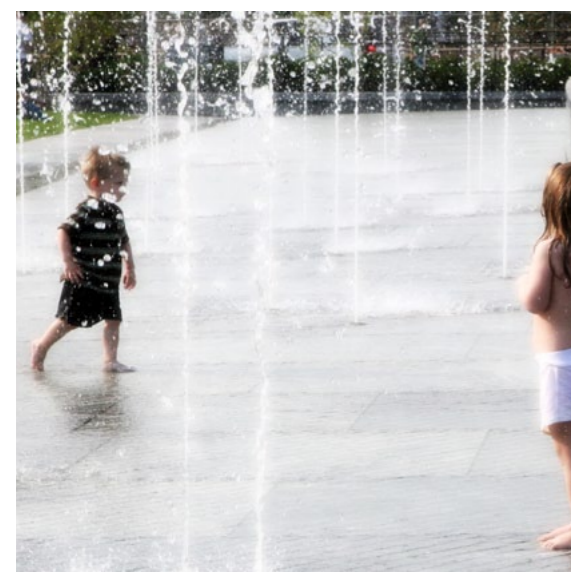

Gräsytorna får ta stor plats för att flera olika grupper ska kunna finna avskildhet. Här kan man ta igen sig på lunchen, ha picknick eller titta på uppträdanden på scenen.

VATTEN OCH IS

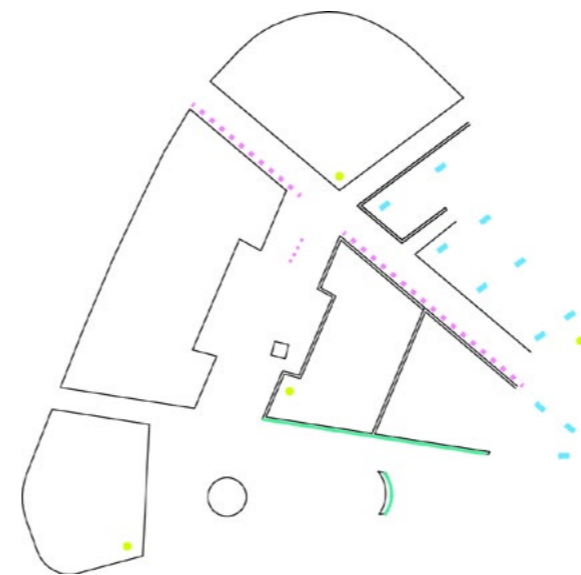
asdBåde vatten och is är väldigt närvarande i Luleå och har en självklar plats på Trekanten.

Vatten är även nästan alltid ett uppskattat inslag i den offentliga miljön. En fontän på mitten av torget sprutar strålar av vatten rakt upp att kan leka i eller doppa fötterna i. Fontänen är i nivå med markbeläggningsen och när den är avstängd smälter den in i markytan.

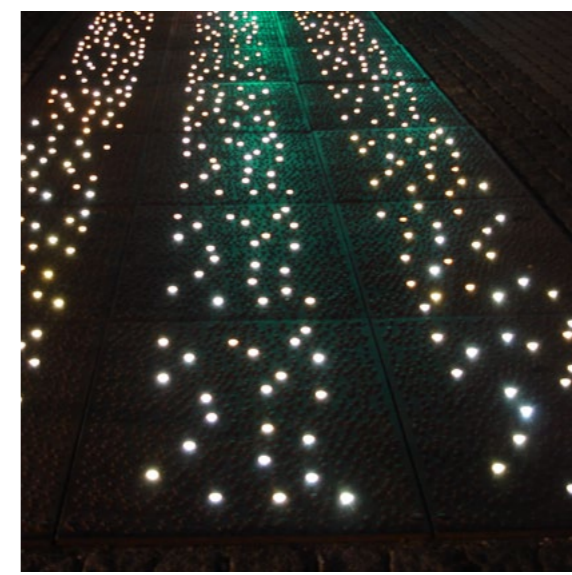

På vintern visar lysande rader av isstolpar vägen. De lysas upp med ett svagt ljus inifrån av LED-belysning och är slipade i olika variationer så de likt en prisma reflekterar dagsljuset under dagtid. De kan även fungera som roliga konstverk på vintern då olika objekt kan frysas in i stolparna. Ispelarna visar den huvudsakliga riktningen och blir ett vackert inslag på platsen.

BELYSNING

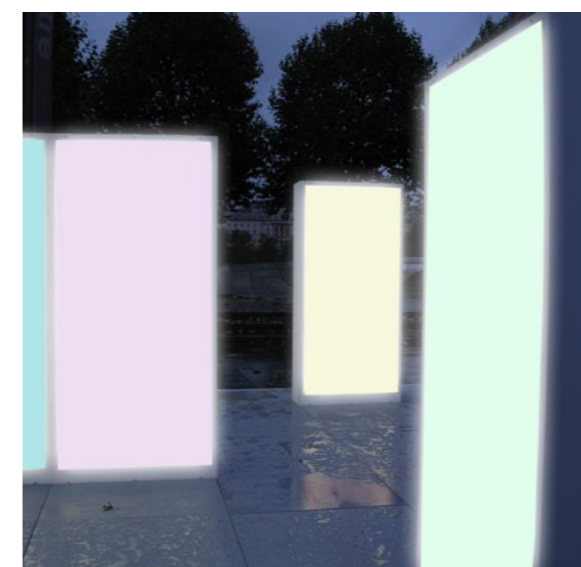
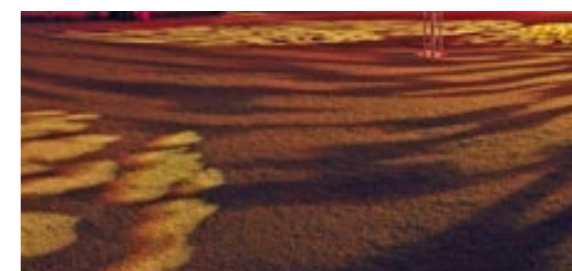
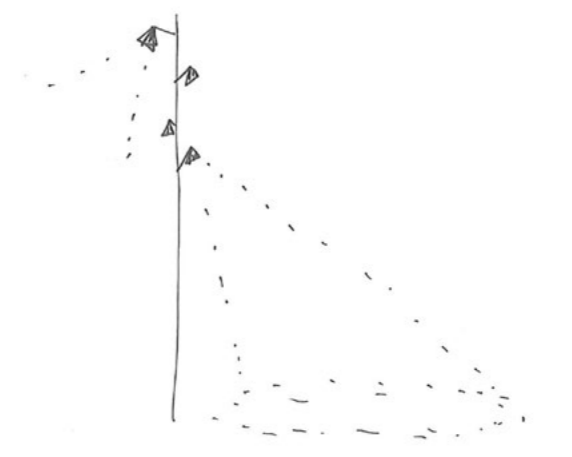
Under den mörka säsongen är det belysningen av Trekanten som är syns mest och är i fokus. Under den årliga ljusfestivalen i Luleå får även Trekanten en ljusutsmyckning.

I marken finns LED-belysning som visar riktning och ersätts av ispelare på vintern. Även fontänen lysas upp underifrån av infälld markbelysning.

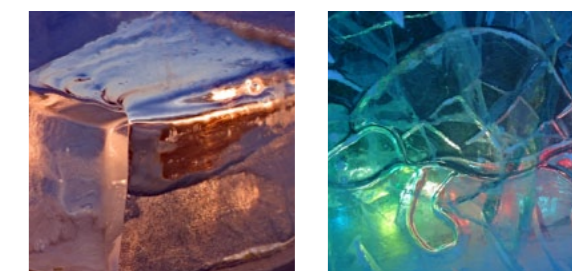

Vissa vertikala betongytor förses med infällda små ledpunkter eller fiberoptik som skapar ett glittrande skimmer.

Mest tongivande är utställningsboxarna som kan användas som vertikala rumsgivande ljusboxar på vintern.

På höga belysningsstolpar fästs armaturer för olika användningsområden. Belysning med gobosmönster blir effektivt på snön. Även scenbelysning och allmänljus för sportytorna ryms på samma stolpar.

Under julsmyckningen syns julbelysningen tydligt redan på långt håll. Den obligatoriska julbelysningen återkommer varje år och sparar inte på krutet. Is och belysning blandas.

5. AVSLUTNING

I avslutningen diskuteras det kring arbetet och tankar som uppstått längs vägen. Många ställningstaganden och frågor har redan tagits upp i litteraturdelen, analysdelen och förslagsdelen, andra frågor och resonemang tas upp här i avslutningen.

Målsättningen var att:

Ta reda på grundläggande förutsättningar för en fungerande mötesplats, ta reda på vad för slags mötesplats invånarna vill ha och med utgångspunkt i befintlig situation föreslå en plats som kan fungera som en mötesplats integrerad i staden och som en länk mellan gågatan Storgatan och Norra hamnen.

Diskussion

Källor

Bilagor

Skymning bakom SSAB en vinterdag i mars

Luleås översiktsplan

Jag är född och uppvuxen i Luleå och följer därför stadens utveckling med stort intresse. Min idé till att skriva detta arbete grundades i iakttagelsen att det i Luleå finns ett väldigt stort utbud av handel och att det till stor del är ekonomiska intressen som har styrt utvecklingen av Luleå som stad de senaste åren. Detta tror jag delvis beror på avsaknaden av en aktuell översiktsplan.

Jag minns när jag i början av min utbildning till landskapsarkitekt deltog i ett möte med Luleå kommun där representanter från kommunen skulle presentera framtidsplanerna. Jag slogs av hur lite av just en plan det var. Meningar i likhet med ”här ska vi bygga villatomter för här har vi hört att det finns intresse av att bo” fick mig att lämna det mötet med en viss oro och en känsla av att det inte alls fanns någon plan. Att dessa representanter dessutom talade sig varma om kommunens externa handelsområde och hur det växte och frodades fick mig att undra varför de valde att presentera dessa dåliga exempel på ett seminarium om en stads utveckling. Vad var den översiktliga planen? Sanningen var att det inte fanns någon vilket inte gör det lätt för varken de som arbetar med en stads utveckling eller de som

bara deltar i den.

De ekonomiska intressena och kapitalismen är en stark kraft som det i hållbarhetens namn är viktigt möta upp för att få balans och ett samhälle som inte bara konsumerar. En översiktsplan och en vision är en kommuns medel för att ha målsättningar att luta sig mot när en stad förändras och beslut ska fattas samt för att investerare ska våga satsa och förstå vad de bör satsa på. Att Luleå har haft en och samma översiktsplan sedan 1991 är problematiskt och är en av anledningarna till att det kan skapas frustration som till exempel när beslut togs om att riva de gamla kvarteren längs Storgatan. Finns det ett förankrat beslut på exempelvis att Luleå ska ha ett sammanhängande och öppet gångstråk med öppen siktlinje mellan Södra och Norra hamnen så påverkar det stora beslut i högsta grad. Finns det utredningar om byggnadshöjder kontra förtätning och stadsbild så är det är lättare för invånarna att förstå varför vissa beslut fattas. Och inte minst blir det lättare för alla inom kommunen att fatta beslut som pekar åt samma håll. En översiktsplan processas i detta nu och är ett väldigt stort steg i riktning mot den stad som Luleå skulle kunna vara.

Som jag skriver i bakgrundstexten så ska ett externt köpcentrum och ett centrum kunna fungera sida vid sida och inte konkurrera om samma behov. Därför är det viktigt att Luleå kommun satsar mer på de kvalitéer i Luleå centrum som ett centrum kan erbjuda och inte ett externt handelsområde. Under denna process har jag funderat på ett samband likt hönan och ägget med ökat folkliv <-- > ökad handel. Vad kommer först? Istället för att öka handeln för ett ökat folkliv så kan man även satsa på att öka folklivet vilket kan gynna handeln. Där föddes själva idén att börja med en mötesplats i centrum som erbjuder någonting som bara finns just där.

Bil eller inte

Nu när det gått nästan sex år sedan jag öppnade ögonen för städer och dess funktionalitet så tycker jag ofta det är självklart att bilar ska ge vika för fotgängare och cyklister. En tanke som uppkommit är dock att det inte är lika självklart för alla. När en stadsutvecklingstrend när oss yrkesutövande inom området så tar det säkert 10-20 år innan det börjar användas på allvar i våra städer. Därför tror jag det är viktigt att fortsätta påminna om dessa faktorer som för oss landskapsarkitekter är självklara, just för att det

inte är så självklart för alla. Det är någonting jag tar med mig, att jag ska fortsätta upprepa mig trots att det kan verka självklart.

Bilen är dock nästan en nödvändighet under stora delar av året i dessa delar av Sverige, men den skulle kunna vara mindre nödvändig. Människan är lat av naturen och det som görs enklare och mer lättillgängligt kommer att användas. Men allting behöver inte göras enklare och mer lättillgängligt. Det finns ingen anledning att ha en öppen parkeringsplats vid entrén till Luleås centrum alldeles intill stadens vackraste plats. De motsägelsefulla trenderna som jag tar upp i litteraturdelen där vi å ena sidan använder bilen för att transportera oss och å andra sidan vill komma åt stadsliv och stadsmässighet kan peka på att vi helt enkelt bara gör det som är smidigast och sparar mest tid. Vi gör det som går snabbast och inte är så omständligt. Om det även är enkelt att komma åt stadsliv och stadsmässighet så tycker jag att man kan förutsätta att även det kommer väljas.

Den trenden från litteraturdelen som säger att vi använder bilen för att det är enkelt, samtidigt som vi föredrar stadsliv, stämmer bra in på Luleå. Därför är det, med stöd hos Gehl, nödvändigt att

vidareutveckla de offentliga områdena i Luleå centrum så de blir en del av och kan berika stadslivet. Det ska vara enkelt att använda staden.

För att bli en återvunnen stad med balans mellan de olika användningsområdena så tror jag inte på lösningen att skoningslöst bygga bort biltrafiken. I en stad av Luleås storlek kan biltrafiken även vara en källa till flöden och liv och inte alltid bara en barriär. På den platsen där Trekanten ligger är det dock viktigt att bilarna ger vika för den mer långsamma trafiken. Det kommer att skapa den viktiga kopplingen mellan Trekanten och Norra hamn och mellan Trekanten och Kulturens Hus.

Utformningen

Själva utformningen av Trekanten har baserat sig på det som togs fram i litteraturstudien och resulterade i tre styrande riktningar: aktivera, möta och koppla. Kulturens Hus blev den viktigaste pusselbiten som skulle få plats på Trekanten och då erbjuda kultur samtidigt som den kopplade samman Trekanten med intilliggande verksamheter, vilket är essentiellt för en fungerande mötesplats. Utformningen har därför utgått från hur den ytan skulle kunna se ut och hur man skulle kunna röra sig genom Trekanten utan att

förminska den till enbart en passage. Som jag skrivit tidigare i arbetet så resonerade jag där mellan en eller två övergångar där valet föll på två eftersom det var gynnsammare för platsbildningen. Efter det handlade det om att hitta ytor som kunde hålla de aktiviteter jag ville få in på platsen efter att ha gjort enkäten. De placerades med hänsyn till sol/skugga så hängytorna hamnade i sol och sportytorna där det är mer skugga. Vändplatsen för entrén till Strand var också väldigt styrande då den måste ha ett bestämt och väl tilltaget mått.

Kreativitet, lek och motion

En analys av Luleås befintliga parker och obefintliga torg visade att det finns en lucka för en aktiv park för dagens uppkopplade och mobila invånare. Att det ska finnas möjlighet att vara kreativ i det offentliga rummet och att rum inte ska vara statiska är något jag fått med mig under utbildningen. Det är så trenden inom landskapsarkitekturen ser ut idag. Jag har även fått med mig att nu för tiden kan man göra skateparker, utegym, utescener osv. Det har känts så självklart och jag har aldrig resonerat kring exakt varför det ser ut som det gör eftersom det i mitt korta yrkesliv alltid har varit så. Jag har tagit det som

Norrbotensteatern en vinterkväll

självklart att tiderna har, och kommer att förändras och därför bör platser inte vara statiska och innehåll inte begränsas till specifika aktiviteter. De bör istället vara flexibla och kunna användas till många olika aktiviteter. I arbetet med denna uppsats när jag läste om hur våra liv har förändrats över tid så fick jag en tankeställare. Idag är vi ute främst för att motionera eller leka när vi rör oss i det offentliga rummet, vilket är på vår fritid. Hur barn leker det vet vi. Ja, det gissar vi oss till. Men vuxna leker genom att vara kreativa. Jag som ända sedan barnsben alltid velat ha en förklaring på allting jublar nu när jag har ytterligare ett argument till varför jag kan rita in utomhusscener, utegym, basketkorgar och andra flexibla platser. Ett argument som håller även utanför landskapsarkitektkåren och kan motivera dessa platser för investerare och beställare.

Att utnyttja klimatet

Något som har varit en svår aspekt i denna gestaltningsprocess är klimatet. Luleå ligger i en subarktisk klimatzon och har vinter och mörkt över halva delen av året. Det går inte att tvinga människor att vara ute, och som Gehl säger så är klimatet en grundförutsättning för att människor ens ska vilja tillbringa tid utomhus. Att då försöka skapa en mötesplats för mörker och

kyla är svårt. Att tro att någon ska tillbringa tid på Trekanten när det är -25 grader och mörkt ute är naivt. Jag har dock under arbetets gång haft några tankar på att utnyttja det mörker som vintern ger och det ljus som sommaren bjuder på. Jag hade tankar på föreslå ett rum av något slag där man skulle kunna sortera bort intryck och fokuserat titta på stjärnhimlen, norrsken eller njuta av sommarens ljusa nätter. Jag funderade på ett högt utsiktstorn för stjärnskådning och utsikt på sommaren. Anledningen till att det inte blev någonting är för att jag i slutändan fokuserade på min uppgift att skapa en mötesplats för invånarna, och då fanns det inte plats för alla idéer. Ambitionen var att skapa en mötesplats för många olika människor vid olika tidpunkter. Ur den aspekten skulle inte ett torn eller ett rum inte uppmuntra till nya möten lika mycket som de idéer som fick ta plats stället som utegym och flexibel grusyta med boulevards. Dessutom ville jag inte belamra platsen med alltför mycket saker för att behålla flexibiliteten och föränderligheten.

Slutsatsen när det kommer till klimatet är att Luleås ljusa och behagliga säsong inte är så lång men att det gäller att förlänga den. Trekantens höjdpunkt blir just den varmare säsongen då det saknas en plats av liknande sort i Luleå. En

vinterpark finns det, men ingen sommarpark anpassad efter hur människor lever idag. Det bästa man kan göra är att arbeta med att förlänga säsongen och göra den så lång som möjligt genom gestaltning och möblering. Det har jag gjort genom möbler som värmer och skyddar mot vindar och genom att placera platser i solen oavsett vart den befinner sig med hjälp av bänkar, sittbara kanter och gräsmattor. Jag har även valt att jobba med mycket och olika slags belysning eftersom det är den som skapar landskapet under den mörka säsongen. Beroende på vad för slags belysning som finns på platsen så upplevs platsen helt annorlunda.

Arbetet med enkäten

Enkäten var ett viktigt verktyg för att skilja på mina åsikter som privatperson och yrkesperson, vilka visade inte skilja sig nämnvärt från Luleåbornas. Men det viktigaste med enkäten var att ta reda på vad för slags plats det fanns behov för. Hur jag skulle ta ställning till enkäten har varit en viktig fråga under hela arbetets gång. Från början ville jag använda den mest som inspiration och analysverktyg för att ta reda på vad staden behövde, men i slutändan visade den sig vara oerhört viktig i arbetet med att ta fram

förslag på aktiviteter och programmering för platsen. Svaresresultatet blev väldigt lyckat och de tillfrågade hade väldigt många bra idéer. Jag försökte ställa öppna frågor och introducera mitt exakta syfte med enkäten så sent som möjligt för att inte påverka svaresresultaten och få någon att svara vad de tror att de borde svara.

Mitt fortsatta jobb blev att kunna sortera bland frågesvaren och se vad som skulle kunna fungera och vad som inte skulle kunna fungera. Där blev kombinationen av litteraturstudien och enkäten väldigt viktig. Med en utgångspunkt från litteraturen att kreativitet, lek och motion var viktig så kunde jag se att det även var viktigt för deltagarna i enkäten.

En annan fråga som dök upp under processen med enkäten är att det bara är de engagerade människorna som väljer att vara med i påverkansbara processer. Vad tycker de som är oengagerade? Är inte de ännu fler? Hur planerar man för dom? Jag har kommit fram till att det inte går att planera för dom mer än vara medveten om att de finns många som inte har tid, orkar eller vill engagera sig. Jag tycker dock man kan göra bedömningen att det är positivt att engagera sig och negativt att inte göra det. Det betyder att om man lyssnar på de som engagerar sig och kommer med bra idéer så gör man någonting positivt för de som inte engagerar sig också.

Landskapsarkitektens grundlag

Jag skrev min kandidatuppsats om ljussättning på människans villkor och miljöpsykologi är ett av de ämnen som intresserat mig mest under utbildningen. Hur människan använder platser, hur vi interagerar med varandra beroende på situation, hur vi påverkas av yttre faktorer osv. Jan Gehl tycker att all planering ska vara på människans villkor och var en författare som vi blev introducerade för redan första året på landskapsarkitektutbildningen. Inför arbetet med den här uppsatsen tänkte jag, innan jag dök ner i Gehlbiblioteket, att detta har jag redan läst förut. Detta kan jag. Men det kunde jag inte. När jag läste Gehl för cirka fem år sedan var jag en helt annan människa både personligt och yrkesmässigt. När jag nu åter läste om hans förhållningssätt slogs jag av hur mycket intressant och nytt det fanns att upptäcka. Även om jag hade koll på de övergripande dragen så fanns det många handfasta tips, pedagogiska exempel och självklarheter som jag kände att jag behövde bli påmind om.

I mina ögon är Gehl lite av en "landskapsarkitektens lag". Du kan töja lite på lagen om det verkligen är nödvändigt, så länge du inte bryter mot några grundlag. Förhoppningsvis kommer jag att lära mig och kunna lagen utantill så småningom, speciellt nu när jag just läst den igen, men i nuläget behöver jag praktisera den lite mer för

att den ska sitta i ryggmärgen. Det är lätt att som nykläckt landskapsarkitekt bli intrasslad i möten, tidspress, krav, ekonomi, arbetsprocess osv. och antagligen finns den risken hela tiden i yrkeslivet som projekterare. Som med alla principer och tips ska de dock såklart anpassas efter stad, plats och situation. Gehls förhållningssätt kan ses som ett mål och en riktning, ungefär som begreppet hållbarhet. Det är dit vi vill och siktar men vi kommer aldrig att komma till en punkt när vi säger att "nu är hela världen hållbar!". I praktiken finns det så många andra intressen som har ett finger med i spelet att det blir kompromisser ändå. Dessutom kan Gehl ibland romantisera Venedig och liknande städer. Fast så ser inte våra städer ut idag och det är inte hållbart att bygga så eftersom det t.ex. är för låg exploatering, och exploaterar vi hårdare så måste även gator och torg anpassas efter byggnaderna. Dessutom ligger t.ex. Luleå eller Västerås långt ifrån Venedig och Köpenhamn och är helt andra städer. Hur Gehls teorier kan appliceras på en medelstor svensk stad är det upp till oss som jobbar inom stadsplanering och projektering att ta reda på.

Min personliga process

Under processen med att göra det här arbetet har jag även hela tiden fått ifrågasätta om jag tar beslut i rollen som landskapsarkitekt eller som Sara, född och uppvuxen i Luleå. Nu sår i efterhand har jag nog oundvikligt landat någonstans i mitten. Dessa två roller är samma person

och mina erfarenheter som yrkesperson styr mig som privatperson. Att jag är uppvuxen i staden har gjort att jag haft information som i andra projekt skulle vara svår att få tag på, men denna information är även lätt att ta som allmängiltig när den egentligen kanske bottenar i bara mig själv. Därför har jag fått arbeta med att hitta källor eller ta reda på vad andra tycker i form av egna enkäter och kommunens undersökningar, något som även hade varit nödvändigt i liknande projekt i en annan stad. Sådär i efterhand kan jag tycka att någonting som jag trodde skulle ge mig en fördel egentligen har gjort det lite svårare än om projektet handlat om en stad jag inte hade en liknande relation till. Det var så mycket jag ville göra och säga att jag blev lite låst i början innan jag hittade mitt fokus.

Folkets utsände

Hur kan man säkra kvaliteten på även på den mänskliga skalan som Gehl pratar om? Där handlar det nog om erfarenhet, yrkesskicklighet och om att samarbeta med övriga parter i ett projekt. Att lösa problem och kunna göra någonting snyggt eller användningsbart av en ventilationstrumma som dyker upp mitt i en gräsmatta, eller att som på Trekanten göra en spelyta av en vändplats för varuavlastning. Det är en av de aspekter jag tycker om mest med detta yrke, men även det som gör det bitvis frustrerande, att vi har den ”spindel i nätet”- funktionen och kan samarbeta med många olika professioner. Den ståndpunkten,

att landskapsarkitekten skulle vara förstående inför alla professioner och vara en neutral kraft som arbetar för det som är bäst för alla parter, är dock någonting jag ifrågasätter hos mig själv. Risken är att jag bara ser till mina egna intressen. Men är det inte just det vi landskapsarkitekter gör när vi ger oss själva den samordnande rollen som folkets utsände? Det tål att tänkas på. Att vara medveten om vilken roll man tar och att hela tiden ifrågasätta sitt arbete, vad man gör och varför är nog tillräckligt nyttigt.

Fortsatt arbete

Eftersom detta arbetes mål var att ta reda på grundläggande förutsättningar för en fungerande mötesplats så skulle fortsatta studier kunna fördjupa sig i ett av de många områden som berör mötesplatsen.

När det gäller just Trekanten som mötesplats så skulle jag gärna fördjupa mig i hur flexibiliteten och föränderligheten kan behandlas och ta det ytterligare ett steg. Jag tycker nämligen flexibiliteten ofta innebär ganska öppna ytor vilket gör att det blir svårare att behålla den den mänskliga skalan. Eftersom jag vill att detta förslag ska kunna vara genomförbart har jag tagit hänsyn till det mesta, men det skulle vara intressant att prova att dra föränderligheten till sin yttersta spets. En annan intressant fördjupning skulle kunna vara inom miljöpsykologi och att föreslå en plats som baseras på människans fysiska förutsättningar

som personligt utrymme, synfält, luktsinne, synsinne och känsel.

Andra utredningar som jag tycker är viktiga är att fördjupa sig är inom Shared Space och trafik-säkerhet för att föreslå exakt hur Smedjegatan och Namnlösa gatan skulle kunna utformas och vilka lösningar som skulle kunna fungera. För att fullt ut kunna göra Trekanten till en länk mellan älven och Storgatan är det även i fortsättningen viktigt att öppna upp Norra hamns stängsel mot kajen och förlänga de stråk som går genom Trekanten så de får fortsätta ner till älven. Det blir även viktigt att det blir lättare att ta sig närmare vattnet vid kajen och på så sätt öka kopplingen och upplevelsen. Ett förslag jag vill understryka är att göra ett kallbadhus vid kajen med en bastu och isvak, precis som det fanns förr i tiden enligt de historiska fotona.

För att koppla ihop centrum med älven i Norra hamn blir det även viktigt att jobba vidare med Smedjegatan mellan Storgatan och Trekanten. Eftersom Smedjegatan löper genom hela centrum skulle det behövas studier över hur biltrafikens vara eller icke vara skulle kunna påverka livet i ett centrum som Luleås. Oavsett om det ska köra bilar/bussar eller ingetdera på Smedjegatan så behöver den bli en stadsmässig gata istället för väg med breda trottoarer, sittplatser, entréer och träd som signalerar att någonting händer åt det hållet och bjuder in till Kulturens Hus, Trekanten, och älven.

KÄLLOR

TRYCKTA KÄLLOR:

Gehl, J. (2010) Byer for mennesker. Köpenhamn: Pj Schmidt.

Gehl, J., Gemzøe, L. (2001) New city spaces. The Danish Architectural Press. Köpenhamn: Bogtrykkeriet Skive.

Iqbal, S. (2011) An Urban Planner's Guide to Space Syntax: A Study of Luleå City Illustrating the Uses of Space Syntax. Luleå University of Technology. Department of Civil, Environmental and Natural Resources Engineering

Malmö stad. (2006) Möten i staden, Dialog PM.

Nordh, H. (2006) Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden. SLU. Institutionen för landskapsplanering. Alnarp.

Olsson, S. (1998) Det offentliga stadslivets förändringar, Göteborg: Centrum för Byggnadskultur i västra Sverige, Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet.

SLL (Stockholms Läns Landsting), Regionplane-kontoret (2010) Mötesplatser i Stockholmsregionen. Stockholm: Lenanders Grafiska, 2010.

ELEKTRONISKA KÄLLOR

Luleå Kommun (2007) Norra hamn. Tillgänglig 20121020: [://www.lulea.se/forinvanare/stadsarkiv/bildutstallningar/norrahamn.4.25249d4c10fa6856c84800024292.html](http://www.lulea.se/forinvanare/stadsarkiv/bildutstallningar/norrahamn.4.25249d4c10fa6856c84800024292.html)

Luleå Kommun (2013) Program B – Rum för möten. Bilaga 1. Tillgänglig 20130201: <http://www.lulea.se/download/18.3ab7df7013be0e141a4ab5/1357139977119/Bilagor+program+B+2012-12-11.pdf>

Luleå Kommun (2013) Program C – Kuststaden Luleå. Tillgänglig 20130201: <http://>

www.lulea.se/download/18.755a19e113caa2aea615958/1360160765834/Program+C+Kuststaden+Luleå+jan2013webb.pdf

Luleå Kommun (2013) Parker. Tillgänglig 20130503 <http://www.lulea.se/uppleva--gora/parker-torg-lekplatser/parker.html>

SCB (2012) Folkmängd i riket, län och kommuner efter kön och ålder 31 december 2012. Tillgänglig 20130419: http://www.scb.se/Pages/TableAndChart___159277.aspx

Wikipedia (2013) Luleå. Tillgänglig 20130416: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Luleå>

Wikipedia (2013) Översiktsplan. Tillgänglig 20130402: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Översiktsplan>

FÖRELÄSNINGAR:

Cars, G (2012) Att skapa och utveckla mötesplatser. Föreläsning på KTHs Stadsbyggnadsdag 2012. UR Samtiden. Tillgänglig 20130419: <http://www.ur.se/Produkter/172336-UR-Samtiden-Motesplatser-i-staden-Att-skapa-och-utveckla-motesplatser>

ÖVRIGA KÄLLOR:

Öquist, K. (2013) Luleå Kommuns stadsarkiv. Mailkonversation.

ANDRA LÄSTA, EJ REFERERADE,

DOKUMENT:

Campbell, S. (1996) Green Cities, Growing Cities, Just Cities? Urban Planning and the Contradictions of Sustainable Development.” Journal of the American Planning Association. Summer 1996.

Johansson, A., Sandberg, E. (2004) Utflyttning och återvandring bland norrbottningar. Luleå tekni-

ska universitet, 2004.

Landry, C. (2007) Creativity and the City – Thinking Through the Steps. The Urban Reinventors. Issue 2007:1.

SKL (Sveriges kommuner och landsting) (2011) Att fånga platsens själ: Handbok i Cultural Planning. Sveriges kommuner och landsting. Solna: Åtta.45.

BILDKÄLLOR

Alla bilder som saknar källor är författarens egna förutom:

Sid 52: Marklinjer: Flickr

Sid 57: Flickr

Sid 63: Uteservering: Flickr, Bord: Flickr

Sid 62: Fontän: SXC, Is: Flickr.

Sid 65: Gobosmönster: Flickr, Julbelysning: Flickr

Sid 68: Flickr

BILAGOR

ENKÄT OCH ENKÄTSVAR

Här redovisas enkäten i sin helhet. Efter varje fråga presenteras alla svar efter varandra:

Jag gör det avslutande arbetet i mina studier till Landskapsarkitekt om de offentliga platserna i Luleås centrum. För mitt arbete är det jätteviktigt att jag får veta vad människor som bor i Luleå tycker om livet i staden för att sedan kunna använda svaren som grund. Så att du tänker efter och lägger ner några minuter på detta är guld värt för mig och påverkar slutresultatet. Jag kommer visa det slutliga arbetet för ansvariga i Luleå som kanske kan använda några av mina, och era, idéer i framtiden. Det finns inga korrekta eller konstiga svar utan jag är ute efter vad just DU tycker. Tack för dina svar!

1. Vad tycker du Luleå kommun ska fokusera på i Luleås framtida utveckling som stad?

Norra hamnen, fler ställen för sol där. Kafé/ torg/restauranger på strandparkeringen. Locka till sig företag. Bygga fler bostäder. Fler mötesplatser som torg. Få universitetet integrerat med resten av staden. Ta vara på hamnarna och närheten till vattnet. Behålla ungdomarna, för många flyttar för fler möjligheter. Billig levande kultur. Aktiviteter på kvällarna som inte bara handlar om alkohol. Centrum dör på kvällen när galleriorna stänger. Fritz Ohlsson- området borde blivit annat än galleria och hotell, det är inte vad som lockar ungdomar i längden. Mer gröna områden mitt i centrum, Storgatan. Fler fik med uteservering. Stödja och främja nya entreprenörer så det inte bara är monopol i

stan av uteserveringar. Fler arbetstillfällen och företag till Luleå. Skärgården, lägga fokus på att centrum är en ö. Mer havskänsla, även i city och runt omkring. Mer turbåtar till skärgården och större möjligheter att bygga strandnära för de som vill. Grönområden och parker. Fixa Södra hamnen och varvet och bort med parkeringen på trekanten och dit med torghandel, mys och god mat. Öppenhet och välkomnande. Köpmantorget. Skärgården, det pratas gärna om resursen bland politiker men ingenting görs. Få länsstyrelsen att skippa strandskydd på 300m och hjälpa folk att bygga så vi får en levande skärgård. Möjliggör för det rörliga skärgårdslivet. Se till att vi får hamnar, muddra grunda leder och hjälp båtclubbarna med bryggor. Områden kring Cementa. Utnyttja vattnen mer! Sjöstaden har för få båtar. Happenings kring vattnen i norr, väster och söder. Bygga ett folkets hus och göra Gültzaudden till ett levande område året om. Härliga grönområden där människor i alla åldrar kan vara och ha trevligt, men ändå mysigt alla årstider.

Övriga förslag: Fler torg. Fler träd. Finare husfader. Fler uteserveringar på sommaren. Koppla ihop Södra hamnen med Varvet. Fler utomhusaktiviteter, kanske något vattenrelaterat. Stor öppen yta med massor av bänkar, scen. Parken i Södra hamnen känns avsides och tror inte den kommer utnyttjas i rätt syfte. På kvällarna när allting tystnar och stannar så uppskattar man allting på ett annat sätt. Nu när jag börjar bli äldre ser jag allt det. Behövs fler parker så det inte rastas där folk ska sitta och ha picknick. Loet borde kunna utnyttjas bättre än till bussar och bussgods. Måla parkeringshusen i stan. Mer mysbelysning, statyer och konstverk på Storgatan. Inte rostbollar. Köpmantorget är fint, men bortglömt. På Gültzau skulle man kunna ha picknickkorg, faltar, hängmattor. Varvet, gräv ut fler stränder och håll snyggt! Promenaden mellan södra hamnen och varvet skulle kunna vara SÅ fin! Det finns tillräckligt med parker, gör de som finns finare istället. Hamnarna borde utvecklas. Glasa in gågatan mellan Smedjegatan och Kungsgatan. Den är mörk och på vintern kall. Norra hamnen borde få fler restauranger, caféer etc. Flytta Luleåkalaset till Gultzau. Skapa gästhamn, café och restaurang med dans på Gültzau. Vattnet vid Mjöllepark borde fyllas med liv, fontäner, hyrbåtar, växter. Luleå har inget TORG, hela Storgatan bör vara gågata. Mer öppna platser med fik, krogar, restauranger (Renmarkstorget i Umeå, mysigt, mycket folk). Mycket av samma på ett ställe är mysigt, drar mer folk. In med rum, ”kvadrater”, rundlar, mötesplatser med olika teman. Ex: restaurang- och krogtorget, delikatesstorget, frukt- och grön-

sakstorget osv. Gültzau till marknadsplats med levande café, dansställe och konsertplats.

2. Vad gör Luleå unikt enligt dig?

Vattnet. Ljuset. Vatten på alla sidor. Hamnarna är vackra, både dag och kväll. Kulturens hus! (dock för dyrt). Gula paviljongen. Gamla byggnader som Fritz Ohlsson- huset. De två hamnarna och staden som halvö. Folkligt. Småstadskänslan. Ligger mitt i älv och hav, borde tas tillvara på! Vatten. Vinden, det går aldrig att gömma sig. Halvö med vatten runtom. Närheten till vattnet. Blåsten från hamn till hamn. Gågatan, parkerna, shopping, vattnen och Gültzau, allt är nära men tyvärr ”spretigt”. Vatten runt vårt centrum. Närheten till vattnet.

3. Vad tycker du om dessa platser? Och på vilket sätt brukar du använda dom? (rosa cirklar på kartan) 1. Floras Kulle 2. Stadsparken 3. Hermelinsparken 4. Gültzaudden 5. Varvets grönområde

Floras Kulle: Alkoholister & skräp i sandlådor. Picknik någon gång i gräset. Dålig lekpark. A-lagare. Njuta av solen. Lekpark (kan göras roligare). Perfekt alternativ till uteserveringarnas trängsel. Sitter ofta där med vänner, träffar folk, njuter av lugnet. Skönt att den är avsides från själva centrum, lätt att slappna av. Picknick. Mysigt för lunch. Mycket liv och rörelse. Hundrastplats. Skulle kunna göras finare och lummi-gare då folk solar, pluggar osv i väntan på buss/tåg. Gärna parkbänkar och bord. Cyklar igenom, alkishäng. Trist passage. Besöker aldrig .Aldrig där. Lunchställe. Borde ha café, spelningar, happenings. Vandra igenom. Går ej dit pga alkoholister. Stadsparken: Mysigt och bra för evenemang. Fungerar både vinter och sommar (främst musik och teater). Bra lekpark. Fin, men används inte. Skulle inte vilja sitta där med picknickfilt. Genomfartsled. Picknick. En passage. Leka med barnen. Tråkig mörk och avsides, vistas inte där. Fin utsikt för de som jobbar i stadshuset. Fint, saknar fik. Pride var toppen! Den enda jag besöker pga. evenemang. Intetsägande. Promenerar ibland, borde rustas upp. Finsig vinterpark. Julkalendern med dottern. Bortglömd, oanvänd och lite off passerar den inte ens. Vacker året om. Trevligt och mysigt, brukar ha picknick där. Barnen uppskattar lekparken. Hermelinsparken: Finns mycket bra växter där som inte är så bra marknadsförda har jag hört. Besöker den bara när jag är på muséet. För långt från centrum. För mycket kottar på marken. An-

vänder den ej. En vacker passage. Fin, inte där så ofta. Fin med fina promenadstråk. En plats för A-lagarna, men mysig att vandra i för att se alla växter/örter. Kan göras finare. Mysigt men anonymt. Bra vid evenemang på muséet. Besöker aldrig men ena hörnet är fint. Lärde mig om blommor i barndomen. Vandra igenom. Sällan där. Gültzaudden: Ute och går. Glas och kapsyler i sanden, vill ej ta barnen till stranden. Ålskar Gültzaudden! Picknick på sommaren. Jogga. Sola. Grilla. Promenera kring. Musikens makt, mer sådant! Springa, promenera, leka, bada, festa, grilla, picknick, sola. Jättefin, brukar promenera där. Kanonbra! Används för lite och dåligt marknadsförd. Underbart men skräpigt/skitigt. Bäst! Trots att det är naket/naturligt, detta är Luleå! Bra badställe, borde utvecklas. Badar. Bada och picknick. Bra sommarfik, bra lekpark för barn.

Varvet: Är aldrig där. Fint att gå vid vattnet. Jogga. Sola. Grilla. Passage. Promenera, springa, majbrasa. Fint, är aldrig där. Underbar vandringsled. Borde marknadsföras bättre. Fina solplatser och bra utsikt mot havet. Favoritplats! Borde utvecklas med restaurang/café på sommaren. Aldrig använt. Är inte där.

4. Vilka platser i Luleås centrum är vackra respektive fula enligt dig och varför? Ta gärna upp flera och tänk på att det kan variera med årstiderna.

+ Norrbottensteatern. Bistro Norrland. Skärgården. Isvägen. Ormberget. Norra hamnen och kajpromenaden. Södra hamnen. Norra hamnen. Södra Hamnen. Hamnarna. Norra hamnen med de stora stolarna. Gültzaudden. Norra hamnen på både sommar och vinter. Stadsparken. Floras Kulle (om den blev mer av en oas). Storgatan. Köpmantorget. Kulturens hus. Bergnänsbron. Teaterhusen. Gültzau, det är så mycket Luleå. Norra hamnen. Norra hamnen med dess båtliv. Kulturhuset. Isbanan. Gültzau, Floras, Norra hamnen, delar av södra hamnen. Varvet. Kulturens hus. Norra hamnen är mysig med vatten, båtar och trevliga restauranger. - SSAB (men har bra historia och viktigt för staden). Husfasaderna mot Norra hamnen (Strand-huset, Åhléns parkeringshus, Smedjan). Storgatan (Umeå är större men har mer intimt och mysigare centrum. Påminner om Ryssland, trots ombyggnad.). P-hus mitt i staden. Baksidan av Åhléns. Loet. Korsningen Köpmangatan/Storgatan. Backen på Nygatan. Området kring Kulturens hus. Infarten till stan från Bergnänsbron. Varvsleden, som dessutom stänger av staden från

södra hamnen. Stadsparken är tråkig. Kungsgatan. Smedjegatan. Onödig genomfartsled mitt i stan. Rostbollen. ”Dammen” vid mjölkuddsbanken. Centrum är dött, finns bara pubar och restauranger.

5. Vad gör du när du är i Luleås centrum och vad skulle du vilja kunna göra? Tänk på att det kan variera med årstiderna.

Shoppa. Fika. Muséet. Teatern. Kulturens hus. Åker skridskor och promenerar på isvägen. Picknick i Stadsparken. Leker med lekparker med barnen. Åta. Titta på människor (sommaren). Promenerar. Shoppa, fika. Shoppar fikar/äter, tittar på folk. Jobbar. Går på restauranger. Shoppar. Handlar fikar. Handlar, fikar. Träffar vänner, jobbar. Äter och shoppar. Promenerar och handlar. Jobbar. Går på krogen. Årenden. Fika, åta. Årenden. Önskar det fanns fler fik som är barnvänliga. Handlar, fikar, sitter på caféer på sommaren ibland. Vill ha mer balans mellan puls och stillhet. Nu är det helt lugnt på kvällarna, om man inte hänger på ett ölhak. Mer levande kultur. Kunna sitta utan att betala för det. Större utbud av butiker, nöjen och restauranger. Frukt/grönsaksmarknad, saluhall. Åka skridskor i stadsparken. Större utbud av butiker, mer upplevelser. Musik. Saluhall! Torghandel för odlare, mer av det! Mer arrangemang för barn. Parkera lättare på vintern. Fler pubar typ Bishops på krogtorget, mysigt! Cetrum är dött, finns bara pubar och restauranger.

6. Om Luleå skulle få en ny plats/park på parkeringen Trekanten vid Kulturens hus (blå cirkel på kartan), vad skulle få dig att gå dit?

fik/restauranger/torg/marknad. Titta på folk. Måste vara mysig, det är viktigt. Mycket buskar och träd- lummigt! Många sittplatser. Utomhusbio. Uteserveringar mot platsen/parken. Boulebana. Kubb. Schack. Värmestuga med kiosk. Isrink. Umgås, stora som små. Något roligare än parkbänkar och gräs. Försäljning av kaffe, glas, ätbart. Stor öppen yta att hänga, träffa folk, spela/lyssna på musik, dricka kaffe/öl en samlingsplats! Marknader, tema-dagar, konst, ideella trubadurer. Skateramp? Saker som inte bygger på att dricka alkohol. Lugn och ro i ett grönområde där man sitta och läsa en bok, meditera, yoga. Café och restauranger. Någonting för alla åldrar t.ex. lekpark, aktiviteter/uppträdanden, vatten/fontän. Bättre anslutning till Kulturens hus iom vägarna som omringar. Mer båtar och bryggor då havet är inpå. Skridskoåkning. Häst

och vagn som i central park NY eller Hyde Park i London. Mysiga sittplatser, rosenbersåer, lugna och fridfulla små vrår. Dans på bryggan, yoga, målerikurser. Filtar, picknick, boule, sommartid. Skridskobana, snöskulpturer, glögg och väfflor vintertid. Kunna sitta och se mycket människor. Gångstråk i kombination med sittplatser. Ytor för spel och picknick. Rabatter där man får plocka blommor. Kanske även plantera där också. Vattnen är fint i parker. Fri wifi i parken. Annorlunda belysning som är effektiv och varierande. Aktivitetscenter för gamla och unga, som det på Örnåset. Integreras med norra hamnen genom att bygga ut i vattnet. Gör en tunnel av Smedjegatan och stäng av Skeppsbrogatan för trafik. Skridskobana. Glasskiosk. Utomhusgym. En ombyttlig yta som kan utnyttjas för allt från motorsport i liten skala till idrottsturnering eller spelningar. Teater, musik, café, restaurang, spelningar, happenings, scen med DANS och spelningar. Inom. Och utomhus dansbana med café och glastak så man kan njuta av vyerna året om. En park där vuxna och barn kan vara. En trevlig lekpark. Möjlighet att äta mat/fika. En scen för olika tillställningar.

7. Vad tycker du om att göra på din fritid?

Träna, Umgås med vänner och familj. Gå på teater och musikevenemang. Resa. Dansa. Läsa böcker. Gå på promenader. Laga mat. Åta ute. Kreativitet. Träna. Umgås med vänner. Promenera. Läsa, dans, musik, teater som lever och förenar människor. Saknar det i centrum, och som inte kostar hur mycket som helst. Träna, träffa vänner, vara kreativ med att måla. Inreda, sy, måla, shoppa, läsa, resa. Träna, umgås med familj och vänner. Åta och må gott. Är mycket i naturen. Fixa i trädgården. Målar tavlor. Inreder. Läser böcker. Engagerad i olika föreningar. Umgås med vänner. Friluftsliv. Kulturellt aktiv. Läsa, träffa vänner. Skriva kod. Lyssna på musik, läsa, segla. Löpning, Crossfit, laga mat, se film. Skoter, familj, bilar, cruising. Träning, träffa vänner; äta och dricka gott, läsa, träffas och samtala. Umgås med vänner och familj.

